

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 40.—

Félévre ... > 20.—

Negyedévre ... > 10.—

Egyes szám ára 80 fillér.

A HÉT

TÁRSADALMI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

ATVETTE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám »József« 527.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

— Budapest, július hó 28. —

Krónika.

Vörösek és feketék.

— jul. 26.

E pillanatban minden komolyságunkkal, jóhiszeműségünkkel és férfias energiáinkkal tiltakozunk az ellen, hogy alább következő pár sor írásunkat valaki úgy magyarázza, mintha az pártpolitikai szempontokat, vagy egyéni tekinteteket kívánna szolgálni, sőt az ellen is, mintha — konkluzióképpen — bizonyos politikai tényezőkre akarná a figyelmet ráterelni. Ami itt következik, egyszerű és szerény megállapítások lesz bizonyos jelenségeknek, amelyek a legújabb magyar politikai életben irányzatok és elvek, események és eredmények mérlegeléséből adódnak. Csak tüneti megállapításokra kívánunk szorítkozni, anélkül, hogy motívumokat keresnénk, vagy megkísérelnők azokból a fejlődés lehetőségeit levezetni.

Arról van szó, hogy nálunk Magyarországon, éppen úgy, mint az európai és amerikai államoknál is, a politikai irányzatok közül majdnem teljesen kiveszett az a higgadt, bölcs és tiszta liberálisizmus, amire a múlt század végén Európa olyan érthető módon rátartós és büszke volt. Ma már magát a szót is ritkán halljuk. Mint egy rég letűnt történelmi nemzedék ideológiája, csak memoárokból és historikus munkákban olvasható. Hallatára a nyolczvanas és kilenczvenes évek kulturharczai jutnak az eszünkbe, Bismarck és Cavour, Combes és Disraeli, az irfianizmus, az egyház és állam kettéválasztása, Tisza Kálmán, Eötvös Károly, a polgári házasság, amely nekünk az ifjú Wekerlét adta — de hogy vajon Wekerle emlékezik-e még ezekre a szép, meleg és korszakalkotó napokra? ez nem is egészen bizonyos. A liberálisizmus — amely akkor a századvégi, emberies és termékeny Treuga Dei áldásos éveiben oly feszesre dagasztotta az államal-

kotó elemek mellett — a nemzeti ség elvek, az imperialisztikus politika, a társadalmi tudományok és a modern kapitalista világnézet Scylla és Charybdise között sok szerencsével evezett a népek konszolidációja és az európai egyensúly irányában. Az európai egyensúly! — ez is egyik sokat emlegetett jelszava volt a liberális világnézet külső és belső politikájának. A külpolitikai egyensúlyt pedig akkoriban úgy képzeltek el, hogy ahhoz első sorban az egyes államok belső politikai egyensúlyozottsága szükséges. Hogy otthon, az országok határain belül, ezt a konszolidációt miképpen biztosítják, ezt az államok nagyobbreszt egymásra bízták. Csak a Balkán-államok kulturálisát és a gyarmatok polgárosítását merték ürügyül felhasználni bizonyos imperialisztikus tendenciák szolgálatára — benn, Európában, általán véve megegyeztek maguk között az államok, hogy békét hagynak egymás politikájának. Már-már aktuálissá lett a gondolat, hogy a világbékét belső politikai és diplomáciai intézményekkel alapozzák meg és nemcsak a jámbor katedrai bölcsesség, de maga az orosz cár is a világ elé mert állani a nemzetközileg biztosított világbéke és a leszerelés gondolatával.

A leszerelés nem sikerült. Akkor nem is tudtuk megérteni, — és ez jellemző a korra — hogy ez a bámu-

JOACHIM POROSZ KIRÁLYI HERCZEG FELESÉGE.

(Niederaastoth műterem felvétele.)

latosan egyszerű gondolat miért nem valósult meg, mikor minden államfő, minden külügyminiszter, minden parlament akarta, a negyedik rend pedig, amely oly hatalmasnak látszott, hogy az egész világot a kezébe, dolgos kezébe látszott tartani, az Internationale sarkalatos dogmájává tette. Várjunk néhány évtizedet! — biztatták egymást a paczifisták — az emberek és államok liberálizmusa a nemzetközi liberálizmust úgy meg fogja teremni, mint a szőlőtőke a bort, vagy a virág a mézet.

Nem termette meg. Ehelyett önmaga a szőlőtőke esett súlyos betegségbe, amely végre kiszáritotta, el-emésztette, porrá rágta a nemes ültetvényt. A liberálizmus veszett el lassan, még jóval a háború előtt. Ugy kell képzelni a dolgot, hogy a liberálizmus hatalmas rendszerén jobbra-balra groteszk kinövések fejlődtek ki. Egyfelől a nacionálizmus, másfelől a nemzetköziség. Felül a konzervativizmus, alul a radikálizmus. A liberálizmus áldott türelmessége folytán ezek a szélsőségek, mint valami lomha, ritka anyagu égítést korongjai, idők múltán mind nagyobb gyűrűt szakítottak el az anyarendszer magvától és a centrifugális erő lassankint szétszedte az egészet. És most már nem látjuk a liberálizmust; a kilendült és fékevesztett szélsőségek: az imperiálisták, konzervatívok, a nacionálisták, a militaristák, a paczifisták, a nemzetközisek, a radikálisok és a bolsevikiek viaskodnak az ősi örökségen.

Mintha minden politikai rendszer az abszurdumig terjedő konzekvenciákban keresné a saját maga diszkreditálását. A klerikálisok programjában a retrograd ultramontanizmus mellett ott vigyorog a vörös radikálizmus torzképe s az »államfentartó középosztály« két hóbotos frakcióra szakadt: az egyik a porosz junkerizmus, a másik a minden feltétel nélkül való paczifizmus zászlajára esküszik. A parlamenti pártok annexionistái mellett ott ülnek a titkos bolsevikiek, a földosztók, a kommunisták, a nemzetköziség tudatos vagy öntudatlan bérenczei s a kormányok Európaszerte a legképtelenebb tojástanácsot járkálják ez extrémítások között való lavírozásban. Általános választói jog és háborús exlex, nagyvezérkar és munkástanács, bankokrácia és földosztás: ezek azok a pillérek, amelyeken ma a társadalmi egzisztencia, az ádami raison, az európai egyensúly és a népek boldogsága inog.

Ma háborús uszítók és defaitisták, új milliomasok és kétségbeesett hadirokkantak, generálisok és katonaszökevények, nacionálista tulzók és szociáldemokrata utópisták, dinasztikus mágnások és vörös forradalmárok irányítják a politikát — amin nem is lehet túlságosan csodálkozni. De így volt ez már a háborút megelőző években is, csak hogy a békés időkhöz simuló más hangszerelésben. Akkor is a föld felett és föld alatt rejtőzködő, szervezkedő és árulkodó sötét szellemek uralkodtak a liberálizmus elhagyott szent berkeiben. Akkoriban természetesen minden csak »elméletben« ment. Elméletben felosztották a földbirtokot és elméletben katolizálták az államokat. Elméletben kimutatták a dinasztikus kormányforma tarthatatlanságát

és a »direkt akció« szükségességét. Elméletben szükségesnek tartották a német gyarmatok függetlenítését és ezzel szemben a fegyveres béke világboldogító szükségességét. És mindezek között az elméletek között egyetlen valóság volt: a pánczélos hajóóriások építése és a lövedékek tökéletesítése. Az emberiség lecsuszott a liberálizmus talajáról és utópiák hátán nyargal eszeveszett hajzában. S ma már minden államban, minden politikai pártban, sőt minden emberi lélekben csak két irányzat viaskodik egymással: a fekete és a vörös. A tiszta, objektív, embermegértő, türelmes, józan és hűvös liberálizmus fehérsége mintha végképpen eltűnt volna a politika fekete horizontjáról.

Salamander.

Hiba.

Nem tapsolt nékem sohasem a nép.
Nem mindig olcsó, ami szép.

S tán érezték, hogy szemtelen vagyok —
Nem néztek rám a gazdagok.

Se karzatnak, se páholynak soha
Nem tudtam lenni lantosa.

Kereszt nem szentebb papnak, ha papol,
Mint ahogy nékem szent a toll.

S szenteltvíz ömlött goromba
Tréfából a kalamárisomba.

Tabéry Géza.

Kesergő szerelem.

(Regény.)

(3)

Írta: SZENTELEKY KORNÉL.

Marsovszky báró nem értette, hogy miért is történt mindez. Meg szeretne volna kérdezni barátját, össze is szeretne volna szidni, hogy miért csinál ily csacsiságokat, de asszony van a dologban s ez a körülmény minden kérdést és kíváncsiságot elnémitott. Vajjon milyen lehet az asszony, szőke vagy barna-e? Valószínűleg szép, mert jóízű férfiúnak ismerte barátját. Aztán Markovics gróf jutott eszébe, akiről azt hallotta, hogy kellemetlen ember és jó kártyás, képzeletében meglevenedett mosolygós arcza, szürke, ravasz, mélyenfekvő szeme, gondosan elfésült haja, mely kopaszságát takargatta, sőt elképzelte, hogy áll majd holnap hajnalban Alfréddal szemben. Nem ártana, ha Alfréd a czombjába lőne — fonta tovább gondolatait. Halálra, kellemetlen eshetőségekre nem gondolt a főhadnagy. Már volt néhány párbaja, szekundáns is volt már pár esetben és sohasem történt komolyabb baj, ezért most se jutott eszébe kivételre gondolni.

Lengváry Lenszkyre gondol, akit Anyégin homlokán talált s a poéta holtan esik a hóba. Kissé összerázkódik, majd lassan megbarátkozik a holnap eshetőségeivel, szinte szépnek találja a golyónak a szivbe

hatolását, némán leesik majd a földre, az orvos föléje hajol, szívére teszi a fülét és halkán egy szót mormol.

Marsovszky unta meg leghamarabb a szótlanságot. Csodálkozva nézett a két néma baráttra, akik sötét, borongós gondolatok között kóboroltak, majd körül nézett a szobában és természetesen, frissen mondta:

— Egész helyes lakásod van neked, Alfréd.

Békássy felvetette a fejét és helyesnek tartotta a közömbös beszélgetést.

— Csakugyan, nagyon kedves lakás.

Lengváry fonnyadtan mosolygott.

— Barátaim, én nagyon fáradt vagyok és holnap meg szeretnék halni a hüvösvölgyi erdőben. Az életet, a nőket, a szerelmet, a gyötrődést, az írás szépségeit, a csókok ízét, a muzsikát, álmok himezését, sóhajok szálását és finom, fehér kezek csókolását én már nagyon jól ismerem, de azért nagyon sajnálom mindezeket itt hagyni. A halált nem ismerem, de nem hiszem, hogy csunya és fájó dolog lenne s ezért nem irtózom tőle...

— Ne beszélj butaságokat, — szólt közbe kedves ridegséggel a főhadnagy. — Te elevenen fogsz visszatérni és punktum. Most pedig feküdj le korán, mert holnap hajnalban felzavarunk. Szervusz.

Lengváry kezét szorított barátaival, kikísérte őket, majd fáradtan visszaballagott szobájába. Széjjelnézett holmijai között, végrendeletre gondolt, de aztán elmosolyodott. Kire is hagyhatná könyveit, antik porcellánjait, régi metszeteit, a képeket, az anyjától örökölt butorokat és más apróságokat, melyeknek csak előtte volt becse és emléke? Mégis leült íróasztalához, ábrándosan félrehajtotta a fejét és írni kezdett:

Királynőm,

ezt a levelet csak akkor kapja kezéhez, ha már meghaltam. Ugyebár, ez nagyon banális dolog: mint öngyilkosjelölt bucsuzkodni, könnyeket hullatni a papírosra és így kezdeni a levelet: »Mikor ezen sorokat olvassa, már nem vagyok az élők sorában«. Banális dolog, de mégis valahogy tudtul kell adnom, hogy többé nem csegetek be kedves, kis házukba és nem csókolok kezét Önnek, hogy többé sohasem látnak engemet. Párbanban esek el. Hogy szívemet furja át majd a golyó, avagy homlokomon hatol be, azt még most, egy éjszakával a párba előtt nem tudhatom pontosan, hiszen ez az ellenfelem izlésétől is függ. Ellenfeletem illene megneveznem, bár nem teszem szívesen, mert nagyon sok durva csunyaságot kell felkavarnom emlékezetemben.

Tegnap éjszaka Markovics gróf odaült asztalunkhoz. Önnek kellemetlen volt udvarlása, némely töredéket én is meghallottam és engem nagyon, égően bántott, hogy az Ön puha, finom, fehér lényéhez vad, sexuális megkívánással, durva, önző marokkal, állatias kéjjel nyul. Ezért kihívtam a grófot és mint tudja, utána mentem. Megszokott szóváltás támadt közöttünk, mely roppant izléstelen és közönséges volt s a következmény a holnapi párba lesz. Szóval, Markovics gróf golyója oltja majd ki sápadt életemet.

Királynőm, Ön talán csodálkozik, hogy ilyen titokzatos, váratlan és vad dolgok történnek csendes, hűséges barátjával, aki sohasem beszélt önmagáról, életéről és rendetlenül dobogó szívéről. Ah, sohasem beszéltem Önnek öreg udvarházban eltöltött gyermekéveimről, tovatűnt ifjuságomról, vagy a Nyitra mormolásáról a park alatt, a vén tölgyfák susogásáról, melyek hűvös, sötét zugot alkottak, ahová örömmel siettem olvasmányaimmal és gyermekálmaimmal, mert mindig szerettem a magányt, a regényt szövő egyedülletet; az ibolyásszürke, puhatestű ködről, mely

reggelenként a völgyre feküdt, őseimről, a nagyszakállú Lengváryakról, akik az ebédülő faláról nézték a csendes ház életét. Jó anyám, aki a hesseni uralkodó hercegi családdal volt rokonságban, nagyon szeretett, sokszor homlokra csókolott és megsimogatta hosszú, aranyhajamat, oly ritkán láttam nevetni és annyiszor csillogott könny szemében. Édesapámat alig ismertem, jóságos ember volt és nagyon szerethette szent anyámat, amint elsárgult leveleiből olvashattam. Kicsi voltam még, mikor egy délután ijedszemű mademoiselle érkezett az udvarházba. Hamar összebarátkoztam vele, a tölgyfák alatt Beranger-verseket kellett olvasnom, a francia helyesírást eltulajdonítani és azután el szabadott mesélnem álmaimat, terveimet, melyet ő komolyan hallgatott meg, csak néha sóhajtott és azt mondta, hogy szomorú az élet. Azután Pestre kerültem, de vakációra mindig visszatértem a szülői házba, ahol anyám könnyes szemmel leste a kocsik érkezését, mely fiát hozta haza. Azóta szent anyám is itthagytott, a szép jövőből, melyet fiának kívánt és álmodott, semmi sem lett, henye, bizonytalan életet élt az ifjú a fővárosban, a törekvés, az erős akarat sohasem gyulladt benne magasabb lángra s most itt vagyok vénülten, fáradtan. A régi udvarház idegen kézre került, én már szinte elfeledtem, hogy ifjuságom, otthonom is volt, nagyon fáradt vagyok és egy éjszaka választ csak el az eltávozástól.

Ah, az én életem elég tarka és változatos élet volt, terveim, reményeim voltak, melyek lassan omlottak össze, voltak keserű, könnyes napjaim, sajgó, vergődéses szomorúságaim, szerettem a nőket és megfordultam különböző hölgyek furcsa illatu otthonában, sok szájat csókoltam már, sok levelet bontottam már fel, melyekben a parfümhalavány foltot hagyott s melyeken ott állt e szó: szeretlek; színésznők, táncosnők és elegáns hölgyek sokszor kértek tőlem tanácsot és felelték ápolat kezüket az enyémben, midőn szobám küszöbét átlépték; színházban, hangversenyen sokszor éreztem, hogy felém irányul a látcső kerek szempára, néha őszi délutánokon egy vöröshajú hölgy fehér nyakát illettem csókjaimmal, máskor feketeszemű lovárnót, névszerint Violetta kisasszonyt vártam éjszaka a liget elhagyott utjain, ahol tavaszi délelőttökön grácsi nevelőnőknek jó módrról és nászutazásról beszéltem, számtalanszor hajtották vállamra a nők különböző illatu és színű fejecskejüket, bucsuzáskor sokszor adtak szalagot, fényképet, rózsát vagy harisnyakötőt, melyeket mind egy fiókban helyeztem el meglehetősen rendtelenségben; oh, sokszor tetszettek már nők, kemény bokák, lilomszirmu ujjak, pelyhes nyakak, enyhe keblek, rózsaszín fülczimpák, néha azonban csupán hangjuk vagy illatuk bűvölt meg, sokszor vallottam már szerelmet színes életem különböző perceiben, — de szeretni eddig csak Önt szerettem egyedül.

Minden sóhajom Ön után szállt, minden tikkadt vágyam, minden holnapba induló gondolatom, minden jeltelen percem egyedül az Öné volt, Margit. Távollétében hangját és szavait idézgettem, az éjszaka lyukas feketeségében Önt láttam mozogni és mosolyogni, néha verseket is próbáltam irogatni, mint vidéki gimnázista, este Petrarát olvastam az ágyban és imádság helyett az Ön nevét suttogtam a sötétségbe... és most bucsuznom kell Öntől. Levelet írni, melyben örökre elköszönök attól, akit szívembe zártam, akinek nevét fohászaimba és gondolataimba rejtettem, örökre elválni attól, aki mellett örökké akartam lenni, többé sohasem beszélni azzal, akihez mindig beszélek távolságokon, messzeségeken keresztül.

tül, bucsuzni és eltemetni a multat, a remény virágait, az álmok és tervek finomszövésű képeit, utolsó írást küldeni annak, kit már nem láthatok többé és ráírni a borítékra azt a nevet, melyről azt hittem, hogy életem történetét fogja megalkotni — ez nagyon fájó és szomorú dolog.

Holnap reggel szemben állok a gyűlölt férfiúval, golyója találni fog, én lebukok, mint a szinpadon szokás és vörös vérem befesti a hervadt, ázott leveleket, talán utoljára még elsusoghatják az Ön nevét sápadt ajkaim és — meghalok. Azután fűszál, vagy örökzöld leszek a Farkasrét termékeny földjében, melyet megczírogat a langyos tavaszi szellő és az emberek lassanként elfelejtik, hogy valaki elment mellőlük...

Bucsuzom Öntől, életem, gondolataim gyönyörű királynője, köszönöm, hogy kedvessé, boldoggá tette napjaimat, szinessé, szívárványossá álmaimat és derült, kék eget kívánok az élet további napjaira.

Utolsó kézcsókját küldi:

lengvári Lengváry Alfréd.

A szerkesztő borítékba tette és megcizimezte a levelet, azután felkelt íróasztalától és nagyon fáradtnak érezte magát.

— Legjobb lesz, ha lefekszem, a reggel még messze van.

Lefeküdt, eloltotta a villanyt és nyitott szemmel belebámult a sötétségbe. Fent, a felette lévő emeleten valami bus keringőt játszottak a zongorán. És nemsokára ugy hallotta, mintha szomorú indulóba olvadna a dal s előbb egy, majd több férfihang, végre hatalmas, távoli énekkar hatásos, borzongató zenekiséréssel énekelné a gyászindulót. Lassanként megdermedni érezte testét és sápadt gyertyákat látott felgyulni maga körül, a koszorúk fűszeres illata összevegyült a tömjén fölfelé gomolygó füstjével, emberekkel telt meg a szoba, a szerkesztőség tagjai, más ismerősei, kíváncsiak és rég elfeledett hölgyei, a sarokban Margit asszony állott szemlesütve, mellette Tallóyné síró, vörös szemekkel és a pap megkezdte a beszentelést...

Lengváry elaludt.

*

Pisztolydördölések zavarták meg a hűvösvölgyi erdő reggeli, ködös csendjét. Lengváry sápadtan, leesett, remegő kézzel, csodálkozva állott helyén. Hát semmi sem történt? Mindkét oldalról már elhangzott a három lövés, Marsovszky és Békássy hozzáiettek:

— Nincs semmi bajod, ugye?

A szerkesztő megrázta fejét.

— Nincsen. De azért oly érthetetlen, hogy nincsen.

Beültek az autóba s egy darabig mindenki a történeteken tündődött és csodálkozott.

— Azért nem ártott volna annak egy golyó a csonkjába — szólalt meg hosszas hallgatás után a főhadnagy és megigazította a monokliját. Lengváry szótlanul nézett ki az ablakon, a tovaröpülő fákat, a kétkaru villanyospóznákat meg a lakatlan villákat nézte s oly érzése volt, mintha valami nagy csalódás érte volna. Ő nem ilyennek képzelte ezt a reggelt. A halállal már nagyon megbarátkozott, oly szép lett volna ottmaradni, meghalni, aztán falevéllel vagy gyermeklánczczá változni a temető földjében. Az utolsó suttogás, a szertefolyó vér, a ravatalszag, a dermedt test s a temető síró harangszava mind nem vált valóra, a borongós jövő álmok szétfoszlottak, mint szürke felhők, melyek mögül józanul, kacagósan süt a napsugár.

És Lengváry csalódásában teljesen elfeledte, hogy párba elött egy levelet adott át Békássynak.

IV. LÁTOGATÁS A KLINIKÁN.

Margit felment a klinika lépcsőjén és éppen szembe találkozott Linder doktorral. Az orvos visszafordult és kalauzául szegődött az asszonynak, pedig Margit asszony már jól ismerte a járást.

— Nemde, furcsa, hogy egyedül jövök, de édesanyám beteg s nem jöhetett velem — mentegetődzött, anélkül hogy az orvosra nézett volna. Linder doktor elmosolyodott, finoman, fölényesen, mint nyerő játékos, aki leplezni akarja érdes örömét, azután gépiesen, de megszóktott meleg hangján kérdezte:

— Talán csak nem komoly a baj?

— Ó nem. Keveset köhög és lefekvés előtt bodzateát iszik.

— Ez mind nem igaz, — mosolygott magában az orvos — aki mindig gyöngyvirágszagu volt. — Ha beteg, akkor sem oly súlyos betegsége, hogy ne várhatta volna annak elmúlását, hiszen a látogatás nem fontos, nem sürgős. Ön egyedül jött ide asszonyom, ezért engedje meg, hogy ebből következtetést vonjak le és boldog legyek.

Margit ránézett a szőke elmeorvosra és sejtette, érezte annak gondolatait. Most vette csak észre, hogy a helyzet különös, kellemetlenül bizalmas s hogy nem kellett volna egyedül e látogatásra jönni. Egészen öntudatlanul és gyanútlanul indult utjára s csak akkor jutott eszébe, hogy az orvos egyedüli látogatásában többet lásson, mint beteglátogatást, mint jószívű, figyelmes érdeklődést a beteg férj iránt, mikor kezét fogott vele, mikor fojtott, diadalmas mosolyát meglátta. Anyja küldte, hogy látogasson el egyedül, ő jókedvvel indult utjára, noha nem tudta, miért támadt jókedve, mert nem igen kereste ily apró örömek okát. Valójában huszonötéves volt, de egyes dolgokban oly naiv, mint tizenötéves bakfis, az élet nem göngyölte jólét és gondatlanság közé, mégis lelke oly hamvas és üde maradt, mint meg nem érintett őszibarack. A különös helyzetre nem gondolt, s mikor észrevette, már késő volt, nem tudott, nem akart, meg semmi kedve sem volt visszafordulni, valami furcsa vágy fogta el, hogy együtt legyen a gyöngyvirágillatu orvossal. Ha kissé vizsgál-gatta volna önmagát, ha a vágyak és óhajok miéjtjére keresett volna feleletet, talán azt kellett volna önmagának bevallani, hogy férjéhez nem is szeretett volna bemeni. Kellemetlen, siralmas, izgató viszontlátás volt ez mindig, de hiszen az igazi cél mégis csak ez volt, mikor hazulról elindult, ezért természetesnek találta, hogy tulessen ezen a kellemetlenségen.

— Hogy van Olivér? — kérdezte a folyosón.

— Kissé lefogyott az utóbbi napokban s ezt nem tekintjük jó jelnek, bár a közvetlen veszélytől még nagyon messze állunk. Különbösen csendes, keveset alszik, úgy mint azelőtt. Izgalmi tünetei már régen nem voltak.

Az orvos felnyitotta az ajtót, Olivér az asztal mellett ült, nem pillantott fel a bejövőkre, hanem gyűrött papírlapra különböző ákombákomokat rajzolt és halkan dudolgatott. Felesége hozzáment és tekintetét kereste:

— Én vagyok itt, Olivér...

Az elborult elme nem hallotta meg a hangot.

— Olivér, hát nem ismersz meg?

Olivér kissé felnézett, majd újból az egyhangu dalt dudolta. Az orvos vállára tette kezét s jóságos, csendes hangon kérlete:

— No, szóljon valamit.

Olivér ingerülten felállt és szembenézett az orvossal, megfenyegette öklével, majd sértődötten menni készült. Margit ijedve hátrált, ő még sohasem látta férjét ennyire izgatottnak, az ő jelenlétében boldogan ga-

gyogott badarságokat és pompázó, hatalmas uradalmáról beszélt. Most pár lépést az ablak felé tett, majd hirtelen visszafordult, felemelte a kezét és bögve, panaszosan kiáltotta:

— Bezártak, bezártak engem, az istent!

Az orvos kissé közeledett hozzá, de a vézna beteg patetikusan ordított és viharosan hadonászott tovább:

— Bezártatok, mert isten voltam, mert millió országot kormányoztam. De jaj nektek, mindenkit agyonszorítok, mert én vagyok a legerősebb ember a világon. Mindenkit megfojtok, megfojtok! Tíz hóhérom van és az kiirtja az ellenségeimet, minden ellenségemet. Ereszszetek ki, ereszszetek már ki, mert mindnyájan meghaltok.

Néha megbotlott a szavakban, észrevehetőleg fáradtságába került a beszéd. Margit asszony szinte didergett az ijedtségtől, de azért még egyszer megkérdezte:

— Nem ismered engem?

Az örült felhuzta szemöldökét és élesen rikoltott:

— Reszkess a dühömtől! Már nem vagy az enyém!

Az asszony fehérre sápadt, szeme lecsukódott. A gyöngyvirágillatu orvos felfogta izmos karjával és kivezette a kórszobából. Ugy vélte, leghelyesebb lesz, ha saját szobájába viszi az ájultat, addig, amíg magához tér. Ott pamlagra helyezte, kinyitotta bluzát, meghallgatta szívét s mikor észrevette, hogy ébredezik, íróasztalához ült és nyugodtan írni kezdett. Margit fáradtan nyitotta fel szemét és körülnézett. Képek, könyvek, villanylámpa, az asztalnál fehérkabátos ember ül és ír, az asztalon mimózák.

— Hol vagyok?

Az ablakon át a szürke ég kandikál be, felhők kuszának tova rajta, óra ketyeg a falon és a szekrény tetején sárga koponya vigyorog alá.

— Hol vagyok?

Az orvos megfordul.

— A szobámban van, asszonyom.

Margit asszony hirtelen felült, végigsimitotta homlokát.

— Az ön szobája? És mi történt velem? A bluzom...

— A bluzát én nyitottam ki, hogy szívét meghallgathassam — felelte nyugodtan az orvos. — Különben semmi sem történt önnel. Elájult és én idehoztam:

— Hogy hozott ide? — kérdezte Margit gyerekes érdeklődéssel.

— A karomon, mint kisgyereket.

A festőnő felkaczagott:

— Milyen mulatságos lehetett...

Az elmúlt eseményekre, az ájulás körülményeire nem akart és nem mert visszagondolni. Felkelt, a tükörbe nézett, megigazította bluzát, majd otthonosan helyet foglalt egy karosszékből s körülnézt a szobában:

— Mily barátságos szoba.

Azután felállt s a képeket vette szemügyre. Érdekes, bár kissé iskolázatlan skicczek, egyszerű, komoly és nem minden tehetség nélküli rajzok meg aquarellek voltak.

— Ne nézze azokat — tiltakozott a gyöngyvirágillatu férfi. — Azok az én alkotásaim.

— A magáé?

— Igen, én is jártam a főiskolára, piktör akartam lenni, de aztán beláttam, hogy mégis csak ügyetlen a kezem és medikusnak mentem.

— Nagyon érdekesek, nagyon érdekelnek a képei. Csak ne bírálja ily szigorúan önmagát, mert akkor úgy érzem, hogy nekem is el kell dobnom az ecseteket, a festékeket. Én se voltam tehetségesebb, sőt: ügyetlenebb vázlatokat csináltam, mikor a főiskolára kerül-

tem. Igaz, hogy tehetségem azóta sem változott, kiizlést, technikát tanultam csupán a további évek folyamán.

— Ismerem képeit, asszonyom. A tárlatokon mindig figyelemmel kísértem őket, még pedig már akkor, mikor nem is találkoztam önnel. Mikor megismerem, mindjárt eszembe jutottak a violák, a remegő-szirmu aszterek, a mimózák, a halovány őszirózsák, melyeken keresztül már rég ismertem az ön kedélyét, szívét és lelkületét.

Margit olyannak érezte az orvos szavait, mintha valaki halkán, puhán végigsimitotta volna lelkét.

(Folytatása következik.)

Toll és tör.

— jul. 26.

AZ ÚJ NAPOLEONT már kinevezték az angolok Foch személyében. A marnei fronton belenyultak hátizsákjába és kivették belőle a marsallbotot, hogy ünnepélyesen átnyujtsák neki. Chateau-Thierrynél nem tudták áttörni a német arcvonalat, megakadtak az Ourcq folyónál, kell hát ez a szép és új effektus, hogy port hintsenek a feszülten figyelő, izgalomba fult világ szemébe. A shakespearinemetnek mindig kiváló érzéke volt a komédia iránt, így senki se csodálkozzék rajta, ha ez esetben sem tagadják meg komédiás mivoltukat. Föltesszik a toronyra a gombot. Napoleon kell nekik, persze egy olyan Szent-Ilona előtti, hát szépen kinevezik Fochot világverő hadvezérnek. Nekik nem árt, a francziák pedig örülnek ennyi figyelemnek. Napoleont fognak, amely nem eresztí őket. Ők ereszténék: neki a németeknek, de a németek nem eresztik. Fogják Foch-Napoleont erősen, a marsallbotjával. Sebj! Hindenburg majd ellátja azzal is, amit maga nem tud kiverelkedni az angolok számára: napoleoni dicsőséggel! A Napoleonoknak az a sorsuk tudniillik, hogy Szent-Ilonán végezzék. És Hindenburg majd gondoskodni fog róla bizonyára, hogy Foch mielőbb odakerüljön, a tegnapi Napoleon: Joffre mellé. Ha nem is Szent-Ilonára, legalább Pensionopolisba. Mert egyelőre Fochról még nem egészen bizonyos, hogy Napoleon. Hindenburgról azonban egészen bizonyos, hogy ő Hindenburg.

MÉG MINDIG BELGIUM és örökké Belgium és sohasem Belgium az, amiről szó van. A régi fájdalom, mely mindig új marad: hogy Belgium nem az övék. Mert a »semleges« Belgium, az angol partokkal szemben, az az övék volt, vagy legalább is jogosan hihették, hogy az övék, hiszen úgy feltették egy blatra, mint ahogy a hamisjátékosok felteszik — a másét. Albert, a szerencsétlen belgák hajléktalan királya, volt a főadujok. A német »hódítók«, akik csak a saját bőrüket védték, beleszóltak a hamis játékba, lefoglalták a bankot és kiütötték a kártyát a kezükből. A hamisjátékosok most

persze a német rendőröket szidják, akik sprengolták a bankot és kézizálognak megtartották a tétet — szokás szerint — csak ideiglenesen, míg a bíróság dönt a peres ügyben. Mikor lefoglalták, a lefoglalást bélyegezték szégyenletesnek. Most, hogy a béke kedvéért visszaadnák, most ez a szégyenletes. A hamisjátékosok a saját erkölcsük után igazodnak: csak a rablás a tisztesség és a becsületes játék szégyen. De nem is kapják vissza a kasszát: Belgium továbbra is a tisztesség kézizáloga marad a német rendőrök kezében mindaddig, míg az angol gyarmat-rabló is meg nem tanul játszani a tisztesség és becsület szabályai szerint.

A CSEH NEMZETI HŐS nem Massaryk vagy Kramarz, e derék honfiak menten levitézlenek, amint az ántánti csillogó effektusok elhalványodnak. Ha nincs győzelem odaát: nincs nemzeti hős Csehországban. Ott csak jól táplálkozó, pénzt kereső mártírok vannak, akik szavalnak a Reichsratban vagy felolvasó-körutat tartanak Amerikában. Az új nemzeti hős: Infanterist Mrnek, aki Kornilovot kiszöktette Oroszországba. Ezért a »hőstettért« felakasztották a derék hőst, legalább a cseh-tót brigád napi-parancsa így ismétli ezt minden áldott alkonyatkor, mikor a legénység lelki manáért gyülekezik az orosz kaszánya udvarán. Pedig mi csak a kőterbe dugtuk a tömpeorru atyafit. Igaz: ugyancsak egy hőstettért. Ezt az ugynevezett hőstettet azonban nem Kornilov-szöktetésnek, de lopásnak minősítik. A nemzeti hős lopott, mit tudom én mit, csirkét vagy bakancsot és e dicső tettevel valószínűleg legalább is annyira diszjévé vált a cseh-tót brigádnak, mint a Kornilov-szöktetéssel. Nekik, szegénykéeknek, ugyanis nincs mit lopniok a kenyértelen Oroszországban, lopnak hát dicsőséget Mrnek közvitéz számára.

MÁR SOKFÉLE ELLENSÉGET ismertünk: bátor, ravasz, kitartó és szívós ellenséget, aki végkimerülésig harczolt, sőt ismertünk olyat is, aki megadta magát, most pedig az ijedségtől hagymázassá szédülő angol képzelőtehetség csatasorba állította az álcázott ellenséget. Ha már — sulyos megpróbáltatásaink koronájául — le kellett nyelnünk a mérges kis Haiti hadüzenetét is, mely után, előreláthatólag, mint a vészes fergeteg, Chile, Honduras és Honolulu üzenetecskéi is rázudulnak árva fejünkre, ennek az álcázott ellenségnek megjelenését is el kell viselnünk, még ha katasztrófát jelentene is számunkra. Szerencse, hogy ez a rejtelmes ellenség nem a mi ekszisztenciánkat fenyegeti, hanem azokat támadja, akik a szörnyű rémet felidéztek. Az álcázott ellenség, ez a döntő háborus faktor, Angliában született, ott fog hadakozni, ott fog betegségben virulni, vagy egészségben kimulni. Nem a veszedelmesen megbízhatatlan magyar-német internáltakról van szó, akik hadsereggé tömörülnek, hogy a szigetországot elpusztítsák, még Landsdowne lordról sem, az offenzív békevitéről, hanem a háborus érzésben és hazafiságban kipróbált lord Milnerről és a szigorú belügyminiszterről, aki Mac Waechternek barátja, aki viszont, annak idején, jó barátja volt a veszedelmes Vilmosnak, a németek császárának. Ezek az álcázott ellenségek, akik elpusztítják Angliát. Egy politikai és hadi láncz, olyan szurokféle, mely aggodalmas kinokba szorítja a sziveket és agyvelőket a szigetországban. Nem nekünk kell hát harczolnunk az új ellenségekkel, az angolok vonulnak fel ellenük teljes hadi fegyverzetben, a saját földjükön. Tán meg is verik őket, miután a félelem már megverte őket ekkora fantáziával.

AUSZTRIÁBAN HELYREÁLL A REND a Reichsratban és a Reichsraton kívül. Oh, nem azért, mert a németek által agyontámogatott Seidler otthagya miniszterelnöki pozícióját, hogy helyét átengedje egy másik beamternek. A német-szláv parlamenti konfúzió berozsdásodott zárának nem ez a kulcsa, mely megmozdítja a nehézkes ajtószárnyakat és friss levegővel telíti meg a dohos szobákat. Seidler, Hussarek, Beck, Czernin, báró Handel — egészen mellékes, kiolajozza meg a 13-ik paragrafus csavarjával ellátott osztrák gépezetet. Ha forog, nem forog, ha lendül, lendít vagy megakad, egy ócska fogás elegendő, hogy vért ömlésszen az elavult masinába és a meghasonlott gépet és munkásait közös lelkesedésben és szeretetben olvaszsa egygyé újra. Elő a magyarokkal! Nem adnak elég kenyeret! S az osztrák pártok, akik kimarnák egymás szájából a falatot, lelkesen összeborulnak. Magyar hadsereget akarnak! Természetes, hogy ez a hallatlan magyar vakmerőség is kormány- és minisztermentő arkánium a testvérországban. Most — hála a jó magyar aratásnak, mely azonban, fájdalom, az osztrák iparczikkekben csak nem tud rendet vágni! — van és lesz kenyér bőven. Ám magyar hadsereg még nincs. De van kvóta. Kicsike kis magyar kvóta, ahogy Wimmer, a bukott osztrák pénzügyér mondja. A magyarok sok kenyér-, liszt- és gabonakvótát adnak és adnak, mindig csak adnak, de az államfentartó kvótával fukarkodnak. Pénzt, azt nem adnak, mert nekik sincs, csak kenyeret adnak, de az nem pénz, csak kenyér. És még ipari kvótát sem kérnek érte csérébe. Vagy ha kérnek, a jó osztrákok aprópénzzel fizetik ki őket, azzal az aprópénzzel, amit a közös bankból vesznek ki, hogy a szemünket kiszurják vele. Wimmer ur, aki egyszer Seidlert, máskor Becket, vagy Hussareket, vagy Handelt jelenti, az osztrák foltozó politika módszere szerint támad. Az osztrák kormány lyukas presztizsét a mi bőrünkkel akarja megfoltozni, szegény.

Krónika II.

Négy esztendő.

— jul. 26.

»És imádnak a sárkányt, aki a hatalmat adta a fenevadnak és imádnak a fenevadat, ezt mondván: kicsoda hasonló e fenevadhoz? Kicsoda viaskodhatik övele? És adaték néki nagy dolgoknak és káromlásoknak szóló szája; és adaték néki hatalom, hogy cselekedjék negyvenkét hónapig.« Valamikor hittél, bizakodással, megalkuvással olvastuk ezeket a sorokat János apostolnak mennyei jelenésekről való könyvében, ismételten kiszámítottuk, mikoron pereg le az átkos negyvenkét hónap, estenden könnyebben sóhajtottunk: megint kevesebb egy véres nappal, egy kurta lépéssel ismét közelebb jutottunk a csendes befejezés felé. Sójajok szálltak, napok multak, hónapok hervadtak le a kalendárium lapjairól, eljött a negyvenkettedik hónap, meg a negyvenharmadik, meg a negyvennyolcadik és a fenevadnak nem mula el véres hatalma. A szentírás kihull kezünkől, mint a remény csalódásos virága, mely színét és illatát elvesztette. Már fáradságos hónapokkal mérni az ürm, a köny, a vér idejét, már négy esztendő vánszorgott tova.

Minden kisiklott alólunk, minden elsötétedett körülöttünk. Nincs már irás, nincs már kenetes szó, mely feltámasztaná hitünket, nincs holnapunk, amelyben

biznánk és nincs akaratunk, amelylyel holnapot csinálhatnánk. Elsülyedtünk és szükölve, könyörögve kiáltunk régi énünk, régi világunk után. Szeretet után. Gondtalan mosoly, puha örömök, szelid boldogság, kurta önfeledtség után. Egy nyugodt, szürke nap után, melyre nem csöppennek piros foltok, egy gondolat után, melyet nem huznak a sárba az ólmos gondok...

Négy esztendő... és elvesztettük önmagunkat. Idegenül nézünk a tükörbe: kié ez a kemény arc, ez a bágyadt, szintelen tekintet, kié ez a durva mosoly, ez a könytelen, kövesült fájdalom? És hol van régi lelkünk, a szelid, a puha, a vágyakba és álmokba göngyölt? Ijedten látjuk, hogy minden elsülyedt, mint egy nagy, villansugáros hajó az oczeánon, melyben zene szólt, párisi parfüm heverészett, párok keringtek és pálmák sóhajtoztak. Durvák, önzők, hitványok, uzsorások, részvétlenek lettünk. Kaczajunk érdes, mint részeg sikoltás, hangunk nyers, mint prédaéhes ragadozóké, vágyunk egyszerű és erőszakos, mint minden állaté és szemünk már nem lábbad könybe vér, halál meg betegség látásakor; lelkünk kerges és goromba lett, mint a rozstopcsinszagu sirások keze. Kegyetlen önzéssel, ősi örömmel tapogatjuk meg csontjainkat. Vagyunk, élünk. Engem megkimélt még a golyó, a gyilkos kór, a halálos szomorúság, én élek, lélekzem, járok és várok — egyébbel nem gondolok. Örömet keresek szívem rendes lüktetésében, légzésem szabályosságában, gyomrom telődésében, a titokban, ravaszsággal szerzett táplálékban, a pillanatnak, a daczos élvezésnek kaján mosolyában. Örömrünk a vegetatív életet élők örömévé sülyedt és csak az fáj, ami a megkimélt ének fáj, ami az erőszakos kényelmet, a primitíven durva önszeretetet megzavarja.

Négy esztendő... Az önzés kitölti a lelkeket, a szeretet pedig kikergetett, kehes komondorként nyoszörög éjjel a kapu előtt. Az álmok bársonyos szárnyu pillangói nem röpködnek már a szendergő emberek pillájára, vad, vaskos hortyogás rotyog a szobában, vagy kapzsi, kegyetlen üzleteket tervez az ágyban fekvő, a nők hideg paráznsággal kínálják testüket, pénzt gyűjtenek, selyembe járnak és nem irnak odaadó sorokat a távoli férfinak, nem hajolnak tűzvörös virágok fölé, nem sugnak álmohalk szavakat a selymes szirmok közé — a szép szavak, gyengéd mozdulatok és finom szerelmek kora letűnt, akárcsak a tejszínes narancsfagylalté, a jó szív, a meleg tekintet, a kecses jelenet, a puha álmodozás már a múlté és a regényeké.

Korunk a közönségesség, a durvaság kora lett. Az emberek gorombán horzsolják egymást, tülekednek, mocskos szavakat, pöfeteg átkokat vesznek ajkukra és mohón, tajtékozva törtetnek kapzsi, kicsinyes czélok felé. Mosdatlan elemek kerülnek az élet felszínére, akiken megérződik még a dohos, kozmás kufárszag, a fehérkezű hercegnők, a nemesszívű lovagok összemorzsolódnak a vad kavarodásban, a hamvas lelkekről lekopik a himpor, a lágy szeretet pedig szívtelen közönynyé kövesedik.

Megdöbbenünk, mikor az évek sulyos, haláljajos mulását látjuk, mikor a naptár nyugodtan és kegyetlenül emlékeztet az évfordulóra. Összeroppanunk és magunkba szállunk. Szavakra gondolunk, melyek üresen csengenek, mint a hamispénz, fogalmakra, melyek mögül kihullott a tartalom, vágyakra, melyek halottsápadttá fakultak. Páris, Vencze, Nizza, meg a boldog tenger jut eszünkbe, meg a gondtalanság, meg a sima ujjongás, meg a jámbor, örökre elhantolt, ártatlan kedvtelések. Észre vesszük, hogy anyánk haja fehér lett, hogy nincs mellettünk hangos kacajú öcsénk, hogy gyermekem hugunkból aggódó mátka vált, hogy nincs már barátunk, nincs társaságunk, csak rut, eldurvult énünk maradt meg és kerges, kemény, idegen arczok vigyorognak ránk.

Ó, fenséges, féktelen, fegyveres fenevad, meddig tart még átkozott — ó ezerszer átkozott — hatalmad? A jónak, a szépnek már egyetlen, erőtlén bimbója sem maradt meg lelkünkben. Régi, fonnyadt virágokat, elszüppedt kerteket keresünk a feneketlen, fekete pokolban és elvesztett szereteteinkkel, elröppent szerény boldogságunkkal szeretnénk még csak egyszer találkozni. Jajongva tárjuk széjjel karunkat és kérjük, követeljük az emberi életet.

Pille.

Téli emlék.

November lesz, majd varjak szállnak messze
Álmos ködben a téli fák felett,
Az uton fáradt, árva kedvvel vársz rám,
És kavarnak sápadt levelek.

Ugy érzed, eljövök hozzád fehérén,
A téli csendbe' kinyujtod kezéd,
S szívemben mint egy antik, mély opálban,
Ragyogni látod újra a néved.

Hat óra lesz, a dombtetőn leszállok,
Egy pásztorének messziről zokog
S mint királynő, majd hófehér kezemmel
Lehajlok hozzád és kegyelmet hozok.

Ruhám szegélyén fehér téli csillag
És homlokomon megrezzen a hold,
Hinnéd, hogy vad juliusi szerelmem
A tiszta éjbe tüzeket csíholt.

S kinyujtod a holdfényes éjszakába
Hangtalanul és álmodón kezéd...
Mint óriások, megnőnek az árnyak
S te végtelen utjokat keresed.

Frank Piroska.

A Biri megmarad.

— Vigjáték egy felvonásban. —

Írta: BALÁZS SÁNDOR.

Minden jog fentartva.

Személyek:

A DOKTOR,	A HIVATALSZOLGA,
A DOKTORNÉ,	A VICZE,
IRMA,	BIRI.

A doktorék fogadószobája. Három ajtó. Bejárat közepén.

IRMA (*felkel a székből, ahol eddig ült*): Hát rendben vagyunk... eljöttök...

A DOKTORNÉ: Okvetlenül édesem, okvetlenül!... Éppen ma délben mondtam az uramnak, hogy már egyszer kint kellene vacsorázni a zöldben és ő mondta, hogy jó, csak beszéld meg Irmáékkel, én nagyon szívesen és ez nagyszerű, nektek is éppen ma jutott eszetekbe.

IRMA (*ezt a közhelyet úgy mondja, mintha nagyon mulatságos volna*): Kérlek... nagy szellemek találkoznak...

A DOKTORNÉ (*nevet*): Ugyis egész télen itthon ültem, nem mertem kimozdulni a gyerekek miatt, most legalább kiveszem a részemet, nem igaz? Az embernek egyszer van olyan cselédje, akire rá meri bízni a gyerekeket... nem igaz?

IRMA: Megvan még az a... hogy is hívják, olyan furcsa neve van...

A DOKTORNÉ: Biri!... Meg, hála istennek!

IRMA: Még most is olyan jó?

A DOKTORNÉ: Páratlan kérlek... de ülj le édesem, mért sietsz úgy... mondhatom neked Irma, hogy nem is kívánhatnék magamnak jobbat. Te, olyan dolgos, hogy olyant még nem láttam, reggeltől estig meg nem áll és milyen tiszta kérlek, egyedül mos, maga takarít, nagyszerűen főz.

IRMA: Ne, ne tovább kérlek... megöl az irigység!

A DOKTORNÉ: És hogy tud bántani a gyerekekkel! Amióta Biri itt van, azóta nem hallasz az én házamban gyereksírást. Azelőtt annyit bömböltek, hogy majd széthasadt a fejem. Biri az rögtön rendet teremt köztük. Biri fűroszti, Biri eteti, Biri öltözteti őket, nekem semmi gondom nincs velük és a gyerekek, ha látnád, hogy imádják a gyereket, Irma!...

IRMA: Akkor ez igazán mesés egy nő. Haupttreffert csináltál vele Erzsi.

A DOKTORNÉ (*boldogan*): Meghiszem azt!... Mit mondjak kérlek, azelőtt két cselédet tartottam és jaj, mennyit mérgelődtem velük, hiszen tudod... A Biri?... Másnap hogy beállt, kijelentette, hogy ő egyedül is el tud végezni mindent, neki nem kell segítség, nos és azóta még az uram rendelőjét is ő gondozza, fogadja a betegeket, a műszereket helyére rakja, sóha el nem felejt semmit, szóval egy angyal, egy unikum. Te talán azt hiszed, hogy én dicsekszem.

IRMA: Az isten áldjon meg, elég volt... Megyek, nem bírom ezt tovább hallgatni. Ha az én dögömrre gondolsz...

A DOKTORNÉ: Az az egy hibája megvan —

IRMA: No csakhogy valami hibája is van!

A DOKTORNÉ: Ó, az semmi kérlek ahhoz, hogy... (*elhallgat, mert*)

BIRI (*középen jön*).

A DOKTORNÉ: No, éppen itt jön... (*Mosolyogva Birihez*): Magáról beszélgetünk, Biri.

BIRI (*ránéz, aztán némi dunántúli tájszólással, mérgesen odaveti*): Ha nincs jobb dolguk a nagyságáéknak, én azt sem bánom!... (*El jobbra, bevágja maga után az ajtót.*)

(*Kis szünet.*)

IRMA (*elképedve*): Ez az a... ez az a híres?... Hiszen ez egy goromba disznó!

A DOKTORNÉ (*borzasztó zavarban*): Ez... tudod kérlek, ez... egy kissé... izé... szeszélyes és...

IRMA: Hogy becsapta az ajtót!... Próbálná énnálam így becsapni az ajtót, tudom istenem...

A DOKTORNÉ (*mint előbb*): Czugos a lakás... tudod, nagy czug van és azért...

IRMA: És még hozzá milyen csunya... pfuj! Hogy tudtok ennek a kezéből ételt elfogadni! Hiszen ha az ember ránéz, elmegy az étvágya!

A DOKTORNÉ (*magához térve, epésen*): Kérlek... azt hiszem, nálatok sem a milói Vénusz hordja fel az ételt...

IRMA (*elégedetten mosolyog*): Az a fő, hogy volt szerencsém a te Biridhez... most már legalább nem pukkadok meg az irigységtől. (*Indul.*) Hát pá édesem... én megyek... a viszontlátásra...

A DOKTORNÉ (*nem tud rossz kedvén uralkodni*): Pá Irma... igen... mindenesetre... ha lehet...

IRMA (*az ajtóban*): Igazán nem is csodálnám kérlek, ha nem jönnétek, tudod, én egészen őszintén nem merném ilyen cselédre rábízni a gyerekeket, ennek éppen olyan arcza van, mint egy rablógyilkosnak... (*el.*)

A DOKTORNÉ (*kikiséri, egy pillanat múlva jön vissza. Arcza aggódó.*)

BIRI (*jobbról jön*).

A DOKTORNÉ (*édes mosolylyal*): No Biri... megágyazott?

BIRI (*vállat vonva*): Ugyis tudja a nagysága, mért kérdezi...

A DOKTORNÉ: De mi az Biri... mi van magával... mért ilyen rosszkedvű?

BIRI: Örökké nem dalolhat az ember.

A DOKTORNÉ: Valaki bántotta?

BIRI (*kissé csendesebben*): Dehogyan bántott. Nincs nekem semmi bajom.

(*Kis szünet.*)

A DOKTORNÉ: De mégis... valaminek kellett történni, ilyennek még nem láttam...

BIRI (*hirtelen odafordul*): Hát az, hogy tizenötödikére felmondok!

A DOKTORNÉ (*elsápad*): M... mi... micsinál?... felmond?

BIRI: Tizenötödikére.

A DOKTORNÉ: De mért... Biri, mért?

BIRI: Hát... csak.

A DOKTORNÉ: Nem értem magát Biri. Mi baja? Nincs meglegedve a bánásmóddal?

BIRI: Abba nincs panasz.

A DOKTORNÉ: Kevesli a bérét?

BIRI: Nem vagyok én olyan telhetetlen.

A DOKTORNÉ: Nem bírja egyedül a dolgot? Fogadjak valakit melléje?

BIRI: Még mit nem?... hogy egyen a méreg miatt?

A DOKTORNÉ: A gyerekek?...

BIRI: Ó, azok az én gyönyörűségeim.

A DOKTORNÉ: Az uram?

BIRI: A doktor ur finom ember.

A DOKTORNÉ (*őszintén kétségbeesve*): De hát akkor mért... háthát mondja, mért?

BIRI (*mély meggyőződéssel*): A férfiakért, csapjon beléjük az istennyi.

A DOKTORNÉ (*megdöbbenve*): A... férfiakért?

BIRI (*mint aki megmondta, ami a szívét nyomja, most megkönnyebbülve*): Azokért. A nagysága talán kinevet, de ha már kimondtam, én azt se bánom, ha a nagysága kinevet... (*Helyreigazgatja a székeket.*)

A DOKTORNÉ: Dehogy nevetem Biri, csak mondja...

BIRI: Nem tudok én Pesten megmaradni, mert itt nekem senkim sem akad... (*Letörli az asztal kötélyével.*)

A DOKTORNÉ: Pesten... nem?...

BIRI: Nem kellek én itt egynek sem, higgye el a nagysága. Pedig én szolgáltam már sokfelé, még Grácban is, de sehol sem voltam udvarló nélkül. Itt Pesten a sok szép fehérlép között engem nem vesznek észre a férfiak, hogy a láng vesse fel őket. (*A divánpárnákat rakosgatja.*)

A DOKTORNÉ: Ezért?... Ó ez a legkevesebb... Ne törődjön velük Biri.

BIRI (*megenyhülve*): Könnyű a nagyságának azt mondani, de mikor én már megszoktam, hogy valakim legyen. Tudom én, hogy az isten csufnak teremtett és én nem is kívánom, hogy az a férfi valami nagyon bolonduljon utánam, csak éppen ne utáljon, meg tölje el, hogy én gondolkodok vele, egye meg a főztemet, sétáljon velem a ligetben, nem jó ám ott egymagamban liflánderezni, mikor mindenki kettesével van, engem akár soha meg se csókoljon, nekem az nem kell, tessék elhinni nagysága, én nem vagyok olyan, de valakije csak mégis kell hogy legyen az embernek. (*A szőnyeget simítja egyenesre.*)

A DOKTORNÉ: De hiszen az... az lehetetlen, hogy éppen magának ne akadjon Biri... amennyi férfi itt Pesten van...

BIRI: Nincs szerencsém velük, nagysága kérem, mert ehhez is szerencse kell, tessék elhinni. Tavaly Zalaegerszegen egyszerre öt is került volna, pedig ott se voltam világszépe, itt egynek se kellek, hogy kösse fel a hóhér valamennyit. (*Ezt már félig mosolyogva mondja.*)

A DOKTORNÉ: És maga ezért képes... Biri, maga egy okos nő, ezért maga képes volna felmondani, itt hagyni egy helyet, ahol magát annyira megbecsülik?

BIRI: Nem szívesen, de mit csináljak?... Így nem élet ez. Valakije csak kell, hogy legyen az embernek. Persze, tudom én, jobb volna kutyába se venni őket, mind komisz a férfi, csak az asszonynevet bolondítja, de mikor mégse lehet meglenni nélkülük.

A DOKTORNÉ: És ha Pestről elmegy, azt hiszi, másképp lesz?

BIRI: Visszamegyek Egerszegre, nagysága kérem. Ott lakik egy bognár, Kelemennek hívják, az még most is irogat utánam. Nem valami csinos ember, a szeme kétfelé áll, esze is csekély van, de amíg nincs más, ő is jó lesz. Én nem vagyok válogatós.

(*Kis szünet.*)

A DOKTORNÉ (*hirtelen*): Hát nézze, édes fiam, én mondok magának valamit. Ha csak ezért akar elmenni tőlünk, ezen lehet segíteni. Az ki van zárva, hogy egész Pesten ne akadjon olyan férfi, aki magával foglalkozzék. Csak jobban utána kell nézni, lehetetlen, hogy éppen magának ne kerüljön senki. Majd azt csináljuk fiam, hogy maga minden nap elmegy sétálni, érti?... minden nap és addig keres, amíg talál, amíg csak megismerkedik valakivel... jó lesz?

BIRI: Hiába van, nagysága kérem, tudom én előre. Nem lehet az ilyesmit forczirozni.

A DOKTORNÉ: Ej dehogy nem, csak próbálja meg,

majd meglátja, hogy menni fog. Esetleg... tudja mit Biri?... majd nekem is lesz rá gondom, hogy magának szerezzünk egy udvarlót. Ezért ugyan kár volna elmenni Pestről, nevetséges, hogy ne volna itt magához való férfi, pláne, ha nem is tulságosan válogatós.

BIRI (*most már egészen vidáman*): Hát jól van, nagysága kérem, én nem bánom, ugyse szívesen hagytam volna itt a nagyságáékat, én megpróbálhatom, ha a nagysága úgy gondolja, aztán tizenötödikére már meg is tudom mondani, hogy maradok-e vagy megyek. De tessék elhinni, hiába minden. Nincs szerencsém a pesti férfiakkal, hogy a kutya egye meg a májukat!

A DOKTORNÉ: Majd... (*felfigyel jobbra*) a gyerekek... (*Gyereksírás, veszekedés zaja.*)

BIRI (*élénken*): Aj, biztosan megint az a jóféle Palkó nyaggatja a Margitkát... no majd adok én neki! (*El jobbra, az ajtót nyitva hagyja maga után. A hangja behallatszik.*) Hát mi lesz itt, mi?... azt a hét meg a nyolcz...

A DOKTORNÉ (*egy pillanatig hallgatja, azután benyit balra*): Zsiga... Zsiga kérlek... gyere csak kérlek...

A DOKTOR (*házikabátban, az orrán cvikkerral jön, látszik rajta, hogy most kelt fel az íróasztaltól*): Mi az Erzsi?... valami fontos?

A DOKTORNÉ: Nagyon fontos. Biri felmondott.

A DOKTOR (*leveszi orráról a cvikkert, szótárolva, mint aki nem jól hallott*): Fel-mon-dott?

A DOKTORNÉ: Tizenötödikén el akar menni.

A DOKTOR (*idegesen*): No szépen vagyunk... csak éppen ez kellett... Végre nagynehezen kaptunk egy megbízható cselédet és most ez is elmegy. És mért megy el, ha szabad kérdeznem? Mért... (*Egy gesztussal*) azért, mert te elszekiroztad!

A DOKTORNÉ: Szó sincs róla, kérlek...

A DOKTOR (*szavába vág*): Most azt mondd, hogy szó sincs róla, mert persze megint ő volt a hibás! Mindig más a hibás, te nem, de nekem hiába beszélsz, ismerlek, te melletted nem tud megmaradni egy cseléd sem, te kiüldözöd őket a világból! Igazán kíváncsi vagyok, hogy mit követett el, amiért te odavitted a dolgot, hogy felmondjon. (*Fel-alá járkal.*)

A DOKTORNÉ: De várj Zsiga, hát hadd mondjam el...

A DOKTOR (*mint előbb*): Szeretem, mikor te így kezdod!... Akkor már tudom a folytatást: feleselt — összetört két tányért — ellopott három zsebkendőt — szóval megint valami semmiség, amit más okos asszony lenyel, de te nem, te addig piszkálsz, míg megunja és felmond.

A DOKTORNÉ: Tévedsz Zsiga.

A DOKTOR (*mint előbb*): Csak aztán jöjj nekem megint a panaszaid!... Ilyen jó cselédet, mint a Biri, nem fogsz többé kapni, arra mérget vehetsz.

A DOKTORNÉ: Tudom és éppen azért...

A DOKTOR: Tudod és mégis!... Nem rossz. (*Leveti magát egy székre.*)

A DOKTORNÉ: Jó alak vagy te Zsiga. Előbb talán meghallgatnád, hogy mit akarok mondani.

A DOKTOR (*legyint*): Minek?... Felesleges, tányér, zsebkendő...

A DOKTORNÉ: Hát igenis nem, doktor ur! Tévedni méltóztatik ez egyszer. Biri azért mondott fel, mert egész Pesten nem talál olyan férfit, aki udvaroljon neki.

A DOKTOR (*nem érti*): Mi-i?

A DOKTORNÉ: Hiába nézel rám, így van. Itt nem volt feleselés, nekem nem volt mit nyelnem, se tányért,

se zsebkendőt, egyszerűen csak az történt, hogy Biri visszakivánczik Zalaegerszegre, mert ott lakik Kelemen bognár, aki hajlandó vele foglalkozni, míg Pesten erre senki sem kapható.

A DOKTOR: Ugyan ne beszélj zöldeket...

A DOKTORNÉ: De igen, ez tény, én is így csodálkoztam, mint te és magam sem hinném, ha nem a saját fülemmel hallottam volna. Ezért mondott fel és ezért akar elmenni tizenötödikén.

A DOKTOR (*felugrik, nevetve*): Nöhát ez hallatlan!... Nem tréfálsz? Az a madárijesztő a férfiak után szalad?

A DOKTORNÉ: Meg lehet érteni; kérlek. Folyton csak azt hajtotta, hogy valakije csak kell hogy legyen az embernek és ebben igaza van.

A DOKTOR (*még mindig mulatva az eseten*): Egy ilyen vén csataló...

A DOKTORNÉ: Nem olyan öreg, kérlek.

A DOKTOR: De a külseje után ítélve...

A DOKTORNÉ: Épp ez a baj, a külseje, ezért nem kerül neki senki.

A DOKTOR (*harsogva nevet*): No azt nem csodálom... egy cseppet sem csodálom...

A DOKTORNÉ: Igen ám, csak hogy itt akar hagyni bennünket.

A DOKTOR (*mint előbb*): Gratulálok Kelemen bognárnak... jó izlése lehet...

A DOKTORNÉ: Nem tréfa, Zsiga... mit gondolsz, elveszíteni egy olyan cselédet...

A DOKTOR: Mit csináljunk fiam?... Ha úgy áll a dolog, ahogy mondod, ezen nem igen lehet változtatni.

A DOKTORNÉ: Dehogy nem, Zsiga. Én már mondtam is Birinek, csak igyekezzék és szerezzen magának valakit...

A DOKTOR: Azzal a pofával nehezen fog sikerülni.

(*Kis szünet*).

A DOKTORNÉ (*lassan*): Én is ettől félek és azért arra gondoltam, hogy... talán nekünk — (*ránéz a férjére*).

A DOKTOR: Mit nekünk?

A DOKTORNÉ: Nekünk kellene... hogy is mondtam, segíteni, hogy Biri valakihez... hogy is mondtam... hozzájusson.

A DOKTOR (*meghökkenve*): Beteg vagy drágám?...

A DOKTORNÉ (*elszántan*): Sejtettem, hogy te ebbe nem akarsz belemenni, pedig ez nekünk éppen olyan fontos, mint Birinek, vagy még fontosabb.

A DOKTOR (*erélyesen*): Kérlek, Erzsi, légy szíves... hagyjuk ezt a témát...

A DOKTORNÉ: De igen, te most megint pattogsz és a végén be fogod látni, hogy nekem volt igazam.

A DOKTOR: Miféle erkölcstelen beszéd ez? Hogy képzeld?

A DOKTORNÉ (*élénken*): Csak nem kell olyan erős szavakat használni. Én nem látok ebben semmiféle erkölcstelenséget. Tebelőled is csak az álszent beszél. Miért ne?... Ez a szegény Biri is boldog lesz, az az izé... udvarló se jár rosszul, mi pedig?... Erre nem kell egy szót se vesztegetni, nagyon jól tudod, mit jelent nekünk Biri.

A DOKTOR (*kissé megingatva*): Jó, jó, de egy doktor még sem aljasodhatik le annyira, hogy a cselédjének szeretőt keressen.

A DOKTORNÉ: Zsiga, te okos ember vagy és belátod, hogy ebben nincs semmi aljasság, itt tisztára jótéményt gyakorolunk. És ha ez neked mint doktornak derogál, jusson eszedbe, hogy te családapa is vagy, hogy neked feleséged és gyerekeid vannak, akiknek áldás az ilyen jó cseléd... Hát mondd meg egész őszin-

tén, nem volna tőlünk kész örülség, elveszíteni Birit, mikor könnyen megtarthatjuk?

A DOKTOR (*már csak a forma kedvéért tartja magát*): Könnyen... nem tudom, hogy képzeled. Talán kiálljak az utcára és... (*egy gesztussal elhallgat*).

A DOKTORNÉ: Nonono, csak ne tullozz, kérlek. Van annak más módja is.

(*Kis szünet*).

A DOKTOR: Hát... ha mindenképpen a boldogságod függ tőle, jól van... isten neki...

A DOKTORNÉ: Most már csak az a kérdés, hogy ki legyen az az illető...

A DOKTOR: Majd alszunk rá egyet. Utóvégre nem olyan sürgős, tizenötödikéig ráérünk.

A DOKTORNÉ: Nem, édes fiam, nem érünk rá, sőt ellenkezőleg... Nekem addig nincs nyugtom, míg ez a dolog nincs rendben és én legjobb szeretném minél hamarabb elintézni.

A DOKTOR: Hm... a mellényzsebemből nem tudom előszedni Biri urhölgy imádóját.

A DOKTORNÉ: Várj csak... tudod, kire gondoltam?... Az a János, az a hivatalszolga, akit te beprotezsáltál a bankhoz, az nőtlen ember, na látod, az jó volna!

A DOKTOR: Ugyan kérlek... az még egész fiatal ember, csak nem hiszed, hogy az ki fog kezdeni ilyen vén gipszszel?

A DOKTORNÉ: Na hallod?... Te bejuttatod őt egy jó állásba és még ezt se?

A DOKTOR: Biztosítlak, hogy ezt az új állást nem fogja elfogadni.

A DOKTORNÉ: Akkor az egy hálátlan ficzkó!... Különbén én meg vagyok győződve, hogy ha van egy kis esze, nem utasítja vissza. Nem olyan nagy dolog, Biri nem kívánja, hogy valami nagyon szeressék, csak éppen hogy no... hogy legyen valakije.

A DOKTOR: Nem nagy dolog?... Én kibujdosnék a világból.

A DOKTORNÉ: Szerencsére nem rólad van szó és most kérlek szépen, vedd a kalapodat, ülj kocsiba és hozd el nekem azt a Jánost.

A DOKTOR (*meghökkenve*): Most, mindjárt?

A DOKTORNÉ: Természetesen.

A DOKTOR: Olyan sietős? Mért?... Biri kisasszony nem ér rá holnapig?

A DOKTORNÉ: Nézd Zsiga, ezen ugyis át kell esni fiam, mit halogassuk? Legokosabb, ha te most elmész Jánosért, elhozod és beszélünk vele.

A DOKTOR (*huzódzik*): Én nem megyek... mit mondjak neki? Hogy legyen szíves, jöjjön azonnal és gyorsan udvaroljon a szakácsnémnak, mert különben végünk van?

A DOKTORNÉ: Ne szólj neki semmit, csak hozd el, majd én beszélek vele.

A DOKTOR (*mint előbb*): Eh, én utálok ezt az egész dolgot... nekem nincs időm erre, én most egy cikket írok az orvosi hetilapba. Új hipotézis a szter-nokleidomasztoideus hűdését előidéző...

A DOKTORNÉ (*szavába vág*): Az csak hipotézis, de hogy Biri elmegy, az valóság! Csak ne, ne, ne okoskodj Zsiga, tégy úgy, ahogy én mondom, majd meglátod, jó lesz. Hiszen itt van a szomszédban, csak öt perc az egész.

A DOKTOR: Jaj te asszony, te asszony...

A VICZE (*bedugja fejét az ajtón*): Nagysága kérem...

A DOKTORNÉ: Mi az, vicze?... (*A férjéhez*): Hát csak iparkodj Zsiga...

A DOKTOR (*fejét csóválva gyorsan el balra. A házikabátját már menethözben leveti*).

A VICZE (*bejön*): Engedelmet kérek nagysága, a cseléd nincs a konyhában...

A DOKTORNÉ: Mit akar?

A VICZE: Elhoztam az új lakatot a padlásra... Ez már finom lesz.

A DOKTORNÉ: De remélem, ehhez nem lesz mindenkinek kulcsa?

A VICZE: Nincs ehhez nagysága instálom, senki-nek a világon. Csak, tetszik tudni, a mérnökéknek a második emeleten.

A DOKTORNÉ: No jó... (*Birihez, aki jobbról jön*): Itt az új lakat a padláshoz. (*Odaadja neki.*)

BIRI (*tréfásan a viczéhez*): Csakhogy egyszer már megcsináltatta ez a gyönyörűség.

A VICZE: Nem lehetett hamarabb, lelkem, galambom.

BIRI: Hagyja csak el, maga föld lustája... (*El közepe.*)

A VICZE (*indul*): Kezít csókolom...

A DOKTORNÉ (*aki figyelte az évődést, most hirtelen*): Várjon csak vicze...

A VICZE (*megáll*): Parancsol a nagysága?

(*Kis szünet.*)

A DOKTORNÉ (*nem tudja, hogyan kezdje, kivész egy szivart a dobozból*): Fogja... ezt a szivart a lakatért... Maga szivarozik?

A VICZE (*vigyorogva*): Ó mindent, nagysága kérem, még pálinkát is...

(*Kis szünet.*)

A DOKTORNÉ: Mit is akartam mondani... Igen. Látom, maguk nagyon jóba vannak Birivel.

A VICZE: Hát... nem haragszunk egymásra.

(*Kis szünet.*)

A DOKTORNÉ: No igyék egy pohár pálinkát a lakatért. (*Tölt neki.*)

A VICZE: A' már igaz, hogy ebben a házban senki-nek sincs olyan fái lakatja. (*Iszik.*)

(*Kis szünet.*)

A DOKTORNÉ: Nézze vicze, maga értelmes ember... mért nem kereskedik maga többet e körül a lány körül? Igen ügyes, jóra való teremtés, milyen jól járna vele, ha később... egy-két év múlva elvenné feleségül.

A VICZE: Én?... Vegye ám el a fürgeteg!

A DOKTORNÉ: Miért?... nem tetszik?

A VICZE: Tetszik ám a temesvári sintérnek!

A DOKTORNÉ: Azért, mert nem valami szép? nem lehet mindenki szép.

A VICZE: De engedelmével legyen mondva, olyan ronda is kevés van, mint a Biri.

A DOKTORNÉ: Azért, mert sokat dolgozott életében és istenem, már nem egészen fiatal. Valamikor biztosan ő is szebb volt.

A VICZE: Dejszen, nagysága instálom, szép fazék-nak a cserepe is szép.

A DOKTORNÉ (*kissé ingerülten*): Olyan, amilyen. Éppen magához való.

A VICZE: Énhozzám?... Már mint énhozzám?... (*Körülnéz.*)

A DOKTORNÉ: Mit keres?

A VICZE: Engedelmet nagysága, hogy azt tetszett mondani, hogy a Biri énhozzám való, arra gondoltam, hogy mi volna, ha a Birit nekem meg kellenék egyszer csókolni és engedelmet, nézegettem, hol találnék egy kis helyet, ahová... engedelmet... pökhethnék.

A DOKTORNÉ: Pfuj... (*elnyomja felháborodását*). Szóval, magának nem tetszik.

A VICZE: Nem nekem, nagysága kérem, egy mák-szemnyit se. Meg aztán nekem nem is tetszhetik.

A DOKTORNÉ: Mért?

A VICZE: Mert instálom, nekem már viszonyom van.

A DOKTORNÉ: Ugy... kivel?

A VICZE: A feleségemmel, instálom.

A DOKTORNÉ: Magának felesége van?

A VICZE: Nem igazi, csak olyan vad feleség, instálom.

A DOKTORNÉ (*türelmetlenül*): Nem kötöttek törvényes házasságot...

A VICZE: Igenis instálom, nem. Eddig nem értünk rá, most meg már, ha eddig vártunk... Majd ha a Mariska lányunk férjhez megy, akkor mi is egy füst alatt megtartjuk.

A DOKTORNÉ (*félbeszakítja*): Igen?... No isten áldja meg! (*Hátat fordít neki.*)

A VICZE: Engedelmet... kezít csókolom... (*el*)

(*Kis szünet.*)

A DOKTORNÉ (*sóhajt. Felfigyel. Künn ajtó csapódik*).

A DOKTOR (*jön középen. Mögötte János*).

A DOKTORNÉ (*él'kenen*): Elhoztad?

A DOKTOR: Itt van. (*A foga közt.*) Mondhatom neked, szép kis históriába kevertél. Egész életemben nem szégyeltem magamat annyit, mint most öt perc alatt... (*Hangosan. Jánoshoz, aki az ajtóban megállt.*) Csak jöjjön beljebb János, majd a feleségem elmondja magának, mért hívtuk... (*A feleségéhez*): Én bemegyek, nekem dolgom van, tudod azt a cikket... (*siet eltűnni balra.*)

(*Kis szünet.*)

JÁNOS (*beljebb jön, szögletesen meghajol*): Csókolom a kezét a nagyságos asszonynak.

A DOKTORNÉ: Jó estét...

JÁNOS (*kis ideig vár, azután megszólal*): Éppen el akartam menni hazulról, mikor a nagyságos doktor ur értem jött.

A DOKTORNÉ (*zavartan*): Igen... Hát tudja János, én azért kértem ide... Szivarozik?

JÁNOS: Ó igen, csókolom a kezét, én mindenféle trafikot kedvelek.

A DOKTORNÉ: Vigyen haza néhányat... Maga házasember?

JÁNOS: Nem én kérem ássan, hála istennek. Addig én nem házasodom meg, amíg másnak lesz felesége. (*Röhög.*)

A DOKTORNÉ: Igen... Tehát arról van szó, hogy... Egy kis pálinkát, igen?

JÁNOS: Jó szívvél, csókolom a kezét, én mindig is azt mondtam, hogy le az alkohollal.

A DOKTORNÉ (*érzi, hogy nem bírja sokáig, azért hamarosan végezni akar*): Hát nézze János, én azért hívtam ide magát, mert nekem van egy cselédem, Birinek hívják, igen jó lány, nagyon szeretem és most el akar menni tőlem, főleg azért, mert Pesten nincs senkije, csak abban az esetben maradna meg, ha valakije akadna, aki itt tartaná, egy férfi, aki egy kissé udvarolna neki, akkor megmaradna. (*Ezt mind egy szuszra mondta.*)

JÁNOS (*nagy szemel nyit*): Értem... Annak a Birinek most nincs senkije és azért tetszett engem hívni... (*Hirtelen megvilágosodik előtte a dolog.*) Nagyon szívesen, nagysága kérem, nagyon szívesen!

A DOKTORNÉ: Látom, megértette. De megjegyzem, az a lány tisztességes személy, néki inkább barátságra van szüksége...

JÁNOS: Csak tessék rámbizni, nagyságos asszony, csókolom a kezét!

A DOKTORNÉ (*fellélegezve*): Szóval, megteszi nekünk ezt a szíveséget...

JÁNOS: Már hogyan kérem ássan!... Engem a nagyságos doktor ur segített be a bankhoz és mán csak az a legkevesebb, hogy... *(nevetve)* hálából... szeretője legyek a... cselédjének...

A DOKTORNÉ *(nagyon rosszul érzi magát)*: Maga, ugy látszik, azt gondolja...

JÁNOS: Ismerem én a fajtájukat, csolkolom a kezét!... Csak hadd beszéljek vele, hamar megkötöm én vele az egyezséget, kérem alássan!

A DOKTORNÉ: Hát várjon itt, beküldöm... De azt megmondom előre, hogy nem szép ám, egy cseppet se szép, inkább csunya...

JÁNOS *(legyint)*: Nem tesz semmit, nagyságos asszony kérem. Ha csunya is az arczképe, én hálából megteszem a doktor uréknak, amiért engem...

A DOKTORNÉ *(nem bírja végig hallgatni, elsiel középben)*.

JÁNOS *(zsebéből kis tükröt, bajuszkéjét vesz elő, csinosítja magát)*.

BIRI *(eközben bejön. János nem veszi mindjárt észre. Egyet köhint)*.

JÁNOS *(odafordul. Fölényesen)*: Jó estéket kívánok kisasszony.

BIRI *(ugy áll, hogy János az arcát nem láthatja jól. Most foghegyről)*: Nem különben.

JÁNOS: Kegyed az ugynevezett Biri?

BIRI: Igy keresztelték.

JÁNOS: Én Kovács János vagyok.

BIRI: Az is valaki?

JÁNOS *(sértődötten)*: Hivatalszolga a Központi banknál.

BIRI: Bánja a nyavalya.

JÁNOS *(meghökkenve)*: Látom, kegyed kissé goromba.

BIRI: Ilyen a természetem.

JÁNOS: Akkor nem csodálom, hogy szükiben van az udvarlóknak.

BIRI: Ne egye magát azért a fene.

JÁNOS: De éppenséggel azért jöttem ide, hogy kegyeddel összebarátkozzam.

BIRI: Az majd elválik.

JÁNOS: Talán bizony nem tetszem kegyednek?

BIRI: Még nem értem rá megnézni.

JÁNOS *(közel megy hozzá)*: Már az igaz, hogy én se láttam még jól a kegyed ábrázatját.

BIRI *(feléje fordul)*: No itt vagyok, no... hát aztán?

JÁNOS *(őszintén)*: Ejnye, de rondának tetszik lenni, nagysád.

BIRI: Ne féljen, a maga képe se kerül angyalos forintra.

JÁNOS *(sértődötten)*: Nekem mindig azt mondták a nők, hogy szép vagyok.

BIRI: Hazudtak.

JÁNOS: Kegyed olyan válogatós?

BIRI: Nem én. Csak nem szenvedem a rátarti embert.

JÁNOS: Honnan tudja, hogy én az vagyok?

BIRI: Ahogyan jóestét mondott, már láttam, kivel van dolgom.

JÁNOS *(kedélyesen)*: Dejszen leszünk mi még kedvesebben is, Birike.

BIRI: Majd ha másképp beszél, Jánoska.

JÁNOS: Mikor találkozhatunk?

BIRI: Minek?

JÁNOS: Hogy jobban megismerkedhessünk.

BIRI: Erdemes magával?

JÁNOS: Majd meglátja kegyed.

BIRI: Jól van no, nem bánom... Ma csütörtök...

hát jó no, vasárnap délután elmehetünk a ligetbe sétálni.

JÁNOS *(meghökkenve)*: Sétálni?...

BIRI: Miért... maga nem ér rá?

JÁNOS: Nem. De hát tudja, Biri kisasszony, én olyankor a kollégáimmal szoktam sörözni, meg aztán én nagyon szívesen eljövök látogatóba kegyedhez ide a házba, de sétálni nem, azt nem lehet, kegyednek van annyi esze, hogy mi nem sétálhatunk együtt, mert hiszen kegyed cseléd, én meg hivatalszolga vagyok.

BIRI: No nézd a glanczos pófaju barázdabillegető!... Szégyel velem sétálni? Mert hogy én cseléd vagyok? Kend se főispán!... Uri koldus, cifra rongy! Hát Isten hirivel... akár sohase lássam! Nem állhatom én az ilyet, aki annyira feltartja az orrát és ugy szagolja a világot! *(El középben. Az ajtót becsapja.)*

JÁNOS *(megrökönyödve bámul utána)*.

A DOKTORNÉ *(jön vissza, rosszat sejtve)*: No, mi ujság, János?

JÁNOS *(még nem tért magához, zavartan)*: Semmi különös, csolkolom a kezét.

A DOKTOR *(jön balról)*: Ki lármázott itt annyira?

JÁNOS: A Biri volt, doktor ur, kérem alássan.

A DOKTORNÉ: És hogy végeztek?

JÁNOS: Nem lehetett azzal kérem semmit. Én hálából a nagyságos urék kedvéért megtettem, hogy beígérkeztem hozzá, de azzal nem lehet. Nagyon közörséges nő.

A DOKTOR *(ránéz a feleségére, mintha azt mondaná)*: Na látod?... *(Azután Jánoshoz)*: Jól van, János... maga most akkor elmehet.

JÁNOS: Igenis, kérem alássan. *(Indul.)* Ne is tessék megtartani ezt a Birit. Tessék valaki mást helyébe fogadni és én nagyon szívesen megteszem a nagyságos uréknak, hogy hálából...

A DOKTORNÉ: Jójó, csak menjen, menjen...

JÁNOS: Igenis, csolkolom a kezét... *(el)*.

A DOKTORNÉ: Állat... még soha életemben nem láttam egy ilyen állatot... *(Megsemmisülten lerogy egy székre.)*

A DOKTOR: És ilyennek kitenni magunkat... mondtam előre, ugy-e, de te soha sem hallgatsz rám... *(Ingerülten fel-alá jár, közben ráesik tekintete a feleségére, megsajnálja.)* Nono, azért nem kell annyira kétségbeesni, van még más cseléd is.

A DOKTORNÉ: Minek mondd, hogy van. Tudod, hogy nincs. Ilyen nincs.

A DOKTOR: Hát majd beérjük egy kevésbé jóval. Azért nem megyünk a Dunának.

A DOKTORNÉ: Hogy minden rossznak engem kell érni!... Éppen ma dicsekedtem vele Irmának és most itt van.

A DOKTOR: Mit akart itt Irma?

A DOKTORNÉ: Hivott, hogy vacsorázzunk kint velük. Most annak is vége.

A DOKTOR: Ugyan ne légy olyan... majd mit mondtam. Ezért még kint vacsorázhatunk.

A DOKTORNÉ: Nincs kedvem, Zsiga, nincs semmihez se kedvem... Örökké arra gondolok, hogy mi lesz, ha Biri elmegy. Jön az új cseléd és jönnek megint a veszekedések, a kozmás ételek, megint el kell zárni a kockaczkukrot, nem lehet hazulról kimozdulni, mert hátha veri a gyerekeket, mint a Biri elődje, a Trézsi, a nadrágot nekem kell kivasalni, mert hátha kifényesíti, mint a Trézsi elődje, a Mari, folyton rendelkezni így és úgy és mégsem megy semmi, szóval megint kezdődik előlről az egész utálatos heccz. *(Nagy sóhaj.)*

A DOKTOR *(elgondolkozva)*: Mindenesetre, kérlek... ez elég kellemetlen, de azért...

A DOKTORNÉ (*árad belőle a panasz*): Milyen jó is volt ezalatt a három hónap alatt!... Ugy éltünk, mint a galambok, mintha nem is a feleséged volnék, soha egy hangos szó közöttünk, megint úgy szeretettük egymást, mint azelőtt öt évvel... Ezentul? Ha Biri elmegy, én majd megint ideges leszek, te semmivel se lesz meglegedve, fogsz megint pörölni, mint azelőtt, mit tudom én, hogy a cipőd nincs szépen kipuczolva, hogy nem elég kemény a tojás, hogy nagyon is kemény a hus és más ilyenekért, amikről most nem is tudunk... Hogy ennek is pont velem kell megtörténni! Én nem kívánok sok szórakozást, én nem vagyok kaczer, nekem nem kell tűzérkapitány, mint az Irmának, én örülök, ha van egy jó cselédem és nem kell magamat mindenért kinozni, én szeretek szép csendesen itthon ülni és kézimunkázni, nekem nem kell minden nap kávéház, egy jó cseléd, és ez az egész!... (*Nagy sóhajjal végezi*) jaj...

A DOKTOR: Édes Istenem, hát majd valahogy csak megleszünk...

BIRI (*jön, tálcán két tányérral*).

A DOKTORNÉ: Viszi a gyerekeknek... Biri?

BIRI: Megetetem őket, aztán egyet labdázunk és lefekszenek. (*Indul jobbra, az ajtóban észébe jut valami, megáll.*) No, ugy-e mondtam, nagysága, hogy nincs szerencsém a pesti férfiakkal?... (*El.*)

A DOKTORNÉ (*int utána*): És... és most el kell eresztetni egy ilyen dolog miatt, az embert a méreg eszi meg...

A DOKTOR (*türelmét veszve*): Hát édes fiam, hagyj már békén. Mit rágod a fületem? Elég volt. Mit csináljak? Utóvégre csak nem kívánod, hogy én kezdjek el udvarolni a Biridnek? Nahát.

(*Nagy szünet.*)

A DOKTORNÉ (*ránéz az urára, elkezd mosolyogni*).

A DOKTOR: Mit nevensz?

A DOKTORNÉ (*mosolyogva*): Semmit... amit te most mondtál... (*nevetve*) látod, az nem is volna rossz.

A DOKTOR (*vele nevet*): Mit... hogy én?...

A DOKTORNÉ (*nevetve integet a fejével*).

A DOKTOR (*mint előbb*): A Birinek?

A DOKTORNÉ (*kitörő kacajjal*): Igen... igen... igen...

A DOKTOR (*hahotázva*): Ez szédületes!...

(*Pár pillanatig mindketten kacagnak.*)

A DOKTORNÉ (*még alig tud beszélni a nevetéstől*): Igen... tudod amíg... valaki akad... te addig... helyettesitenéd... bizony Isten, nem leszek féltékeny... (*ráborul a vállára, úgy kacag.*)

A DOKTOR (*szintén*): Menj a csudába...

A DOKTORNÉ: Igazán, Zsiga... megtehetnéd a kedvemért... a Birinek csak az kell, hogy lássa, törődsz vele egy kissé... barátságos vagy hozzá... néha... megczirógatod... (*ismét nevetési roham.*)

A DOKTOR (*irtózva*): Megczirógassam?...

A DOKTORNÉ (*csendesedve*): Vagy megveregetnéd a vállát, szóval... akármint, csakhogy megmaradjon, amíg találunk neki valakit... Látod, Zsiga, akkor elhinném, hogy igazán szeretsz és én még százszor jobban szeretnék, én lennék a világon a legjobb feleség, mert tudnám, hogy az én kedvemért áldoztad fel magadat.

A DOKTOR: Jaj de nagy csacsi vagy te, Erzs...

A DOKTORNÉ: Az ilyen nők elég, ha tudja, hogy egy férfi érdeklődik iránta és te... nem is olyan nagyon csunya, nem halsz bele, ha egyszer megcsipéd az állát... majd meglátod, mindig a kedvencz ételeidet fogja főzni... (*megcsókolja.*)

A DOKTOR: Ne hizelegj, cziczám, ugyis hiába...

(*Jobbról nagy gyerekujjongás.*)

A DOKTORNÉ: Hallod?... a gyerekek... mennyire szeretik és milyen jól fejlődtek, amióta ő nálunk van... meghiztak, sohasem betegek, úgy vigyáz rájuk, mintha a magái volnának, látod, igazán őértük... Zsiga...

A DOKTOR (*jobbra int*): A!... labdáznak!...

(*Jobbról behallatszik a labdamondóka:*)

Egy előre,
Két kettőre,
Három hatra,
Hat kilenczre,
Töltsd ki tizre,
Tizenegyre,
Ez elejtő,
E' fölkapó,
E' jó hátba-
Bufogató,
Teljes tizenkettő!...

(*Utána nagy vihogás.*)

A DOKTORNÉ (*az urához simulva áll és kérlelve néz fel rá*): No ugy-e, Zsiga... igen?... ne, ne mondd hogy nem... mi-van abban... egy pár jó szó és megvan... igen?... legalább próbáljuk meg, jó?... hogy így marad-e és időt nyerünk vele, majd csak közben kerül neki valaki... Én most bemegyek a gyerekekhez és beküldöm ide, (*a doktor egy tagadó mozdulatára*) de igen, de igen, majd mondj neki néhány barátságos szót, de igen... de igen... érdemes megtenni, Zsiga, úgy foglak szeretni... (*távolodik tőle, bejögja a fülét*) nem, nem, ne szólj egy szót se... (*elszalad jobbra.*)

A DOKTOR (*a karjával egy kétségbeesett mozdulatot tesz*).

BIRI (*pár pillanat múlva jön jobbról*): Parancsol a nagyságos ur?

A DOKTOR (*elfordítja a fejét és roppant savanyu arcot vág*): Ööö... azt akarom mondani, hogy... ööö... holnap reggel korán keltsen fel, Biri... dolgom van...

BIRI: Jó lesz, nagyságos ur...

A DOKTOR (*elszánva magát, hangosan*): És mit hallok... maga el akar bennünket hagyni, mii?... (*Megveregeti a vállát.*)

BIRI (*csodálkozva ránéz*): Ugy akarok, mert...

A DOKTOR: Abból maga nem eszik, lelkem!... Mi nem engedjük el olyan könnyen magát!... (*Megczirógatja az arcát.*) Maga itt vénül meg nálunk, szentem!...

BIRI (*lesütött szemmel*): Hát... hiszen azt még meg lehet gondolni...

A DOKTOR: No... azért mondom! Most mehet, aztán erről többet szó se legyen! (*Gyöngéden hátba üti.*)

BIRI (*laposan mosolyogva*): Igenis, kezét csókolom... (*lassan, egy kicsit riszálva magát, kimegy.*)

A DOKTORNÉ (*bedugja a fejét az ajtón*): Kiment? Nagyszerű volt, Zsiga, nagyszerű volt, nagyszerűen csináltad... végighallgattam az egészet (*nyakába ugrik*), te édes, drága, jó emberem!... (*Megcsókolja. Kívülről énekszó.*) Énekel... hallod, Zsiga?... énekel, jó kedve van, most már biztos, hogy megmarad... Zsiga, ezt neked köszönhetem, Zsiga, a Biri megmarad!

A DOKTOR: Hát édes fiam, az lehet, hogy a Biri megmarad. De én... én megszököm!

(*Függöny.*)

Saison.

Levél az eszkimóhoz.

Budapesten, kánikula havában.

Igen tisztelt Uram, Ön minden bizonynyal csodálkozni fog, mikor a levélhordónő átnyújtja ezt a levelet, megzavarván Uraságodat kedvencz rénszarvasainak simogatásában. De ha gondolkodik egy kissé, akkor emlékezni fog régi budapesti barátjára, akivel néhány harmonikus pillanatot töltött ebben az országban, mely, sajnos, igen távol esik az örök hó és jég honától. Különösen júliusban. A dolog úgy volt, hogy én a legutolsó sorban ültem, fent, majdnem a czirkusz tetején, ön pedig a porondon csónakázott egy nagy medenczében és fókabőrből készült csónakja, melynek hü másolatát áhitattal szemléltem a Néprajzi Múzeumban, boszorkányos ügyességgel keringett a hullámokon. Én szörnyen lelkesültem az Ön mutatványáért és én éreztem, hogy Uraságod hálásan rám tekintett. Ön megértett engem.

És most, mint váratlan emlék, a múltból felbukkan a levelem. Uram! Én mély tisztelettel bejelentem, hogy a napokban meglátogatom Önt. Tudom, hogy nem veheti rossz néven tolakodásomat, hiszen ismerem az eszkimók hagyományos vendégszeretetét, melynek nagysága és szívessege remélem a háboru alatt sem csökkent. Jól tudom, hogy önök nemcsak vacsorájukat és fekhelyüket, hanem feleségüket is megosztják vendégükkel. Nos, Uram, én mély tisztelettel és ünnepélyességgel kijelentem, hogy kedves neje önagságára nem tartok igényt, én megelégszem a szerény csukamájolaj-adaggal, amit Ön jegesmedvebőrből készült bögrében fog átnyújtani nekem és beérem a hóval töltött egyszerű szalmazsákkal és a jégből szőtt puritán paplannal. El sem hiszi, Uram, hogy mennyire lelkesülök ezért a gondolatért. Már látom magam, amint megérkezem a pályaudvaron. Az éjjeli nap a horizont széléről fog rámtekinteni olyan ártatlan bárgyusággal, hogy az ember nem is hinné, mire képes egy ilyen narancsgömb déli tizenkét órakor a Népszínház-utczában. Korcsolyáimat felkötve, gracióz lendülettel kibógnizok a perronról és a várótermeken keresztül az utczára siklom, ahol Ön már vár engem kecses kis szánkójával.

Köröskörül örök hó borít mindent. Száguldás közben megcsapja arcomat az északi sark enyhe levegője és én kigombolom fekete lüszterkabátomat, hogy minél közvetlenebbül érjen az üdítő fuvalom. Az ut mentén megfagyott tót nap számosok szundikálnak artisztikus elrendezésben; röpdülő szánkónkat néha megugatja egy rozmár, ki csak a bajuszát dugja ki a jégtáblák alól. Óh gyönyörű álom! Minden sarkon hűsítőket árulnak az eszkimó gyerekek, azok számára, akiknek meleg volna az északsarki klíma. És ön, uram, beszélni kezdene hozzám, lágyan zengő eszkimó nyelven. Elmondaná nekem, hogy milyen gyönyörűek a jégcsapok,

amint kristályos ragyogással függnek a zuzmarás ágakon és elmondaná, hogy nincsen szebb muzsika a hó-pelyhek zizzenésénél. Én kihajolnék az alacsony szánkóból és ujjammal söpörném a havat. A hó porszemekbe forgácsolódva csapódna arczomba és érezném, amint odafagy szempilláimra! Azután megállapodnánk egy kissé, hogy a száguldó szarvasok kissé kipihenjék magukat. Míg a derék állatok zuzmót és mohát legelésznek, addig mi beülünk egy utmenti intim jégbarlangba és elfogyasztunk egy pohár whyskit szódával.

Ujjáéledve folytatnók utunkat és megpillantanók az ön pompásan épített kunyhóját. Már látom Uraságod gyermekeit, amint hólabdával tenniszeznek a jégvirágágyak között. Korcsolyáimat leoldván, belépünk a családi szentélybe. A konyhában ott sürgölődik a nyájas háziasszony, mindig ujjal jeget rak a takarékjéghelyre és szarvasagancsból készült villával figyeli, hogy keményre fagyott-e már a vacsora. Étkezés után elbeszélgetnénk, én felemliteném Nansent és Amundsent, ön pedig elmondaná, hogy nem szereti a tropikus forróságu Ibsent és Björnsont. Azután megemlékeznék fiáról, akinek meleg éghajlatot ajánlott az orvos és most Grönland legdélibb partvidékére utazott nyaralni. Mielőtt nyugalomra térnénk, leeresztenők a redőnyöket, hogy az ablakon át kivillanó jég ne csalja a ház köré a jegesmedvéket. Boldog sóhajjal terülnék el fekhelyemen és kéjesen nézném, amint a dunyha frissen fosztott hópihéi kékre dermesztik végtagjaimat. Virradatkor könnyed, fiatalosléptekkel indulnánk a Jeges-tenger felé. Léket vágnék a jégtáblákon és belevetném magam a ragyogó, zöld hullámokba, lebuknék a mélységbe és lent maradnék egy félórával tovább, mint ahogy az ember kibírja. S mikor újból felbukkannék, félig megfagyva terülnék el egy jégtáblán, közben eszkimó hajadonok legyeznének.

Bizony, igen tisztelt Uram, ön el sem hiszi, hogy milyen boldog ön ott a gyönyörű északon. Óh mért nem lettem sarkutazó, kinek hajója belefurja magát az örök fagyba. Mért nem czipelnék engem holtan a kutyák végtelen jégmezőkön keresztül. Mért nem tudok belefagyni egy jégprizmába, mint egy Jókai regényhős! Óh eszkimó barátom, ha tudná, milyen keserves ez az élet. Irja meg kérem rögtön, hogy mikor jöhetek. Elképzelem a pillanatot, amikor itthagynom az aszfaltba ragadt pestieket, kik párolóva gubbasztanak gőzölgő fagyaltok fölött. Óh jég! Óh észak! Hideget adjatok nekem, emberek, hideget! — kiáltom lelkesülten, annyira, hogy a lelkesedéstől elönt a forróság. Az olvadó szurok szaga behatol a szobámba, a hőségtől elolvad és sutorog, forr minden, legyen csapongnak körülöttem, tönkretesznek, halálra kineznek s nekem rémlik, mintha azt zümmögnek:

— Zum, zum, szerkesztő ur, még mindig nem olvasta el kétkötetes regényemet, melyet egy negyed-órával ezelőtt adtam át bíráló véggett, zum, zum... maga egy lusta, utolsó ember, szerkesztő ur, zum... zum...

És én fuldoklom és kapálódzom és érzem, hogy meghalnék, ha nem volna egy utolsó reményem: az északi sarok! Jövök, jövök, eszkimó barátom, ha ugyan meg nem üt addig a hóguta. Indulok ebben a perczben, látom újból a szánkókat, a jegeket, a fagyokat, a havakat. Már indulok a pólusra, de előbb, bocsánat, az uszodába megyek.

Csatlós Máthé.

INNEN-ONNAN.

△ **Békedij.** A békedij ezidén kiosztásra kerül, minthogy háboru van. Az »Osservatore« szerint Nobel mérnök nagyszerű alapítványát Benedek pápának fogják odaitélni. Ha valaki, úgy Szent Péter trónjának bölcs és tisztaéletű örököse méltán rászolgált arra, hogy a tekintélyes svéd koronákat a római péterfillérekhez sorakoztathassa. Ez a szelidlelkű velencei patriárka úgy került a galambok honából a harczos pápák trónjára, hogy az isteni békét, mint egy égi alamizsnát, már a szívében hozta magával. Pax volt a jelszava békében és ezt hirdette hangosan imádkozva és csöndes elvonultságában a négyéves háboru elszilajult fergetegében is szakadatlanul. Most a világ, földi jutalmul, odaitéli neki a békedijat. Csak a díjat. De mért nem ajándékozza meg az isteni apostolt és önönmagát is a békével?

* * *

— **Két tárcza.** A nyugalomba vonult miniszter nyugodtan sétált Marienbad bájos utjain, melyek levegőjét a források vize sózza és az erdők lehelete balszamozza. Egyszerre csak szembe találta magát egy csavargóval, a ki nem éppen barátságos hangon, s nem tulságosan bátorító mozdulattal követelte a tárczáját. A miniszter nem mérlegelte sokáig a helyzetet, nem habozott, nem alkudott, nem kiáltott segítségért. Egyszerűen benyúlt a zsebébe és kivette a tárczáját. Az ügy el volt intézve az utonállás szabályai szerint. A csavargó továbbállt, a miniszter is folytatta útját. De azért jelentést tett a rendőrségen is. S itt bevallotta, hogy két tárczát szokott magával hordani, egy tömöttet és egy laposat. A tömöttet a saját részére, a laposat az utonállók számára. Az utonállót tehát becsapta. Most már várjuk ennek a feljelentését is a volt miniszter ellen, ravasz fondorlat czimén. Bárha a feljelentés nem járhat eredménnyel, mint hogy köztudomás szerint a duzzadt miniszteri tárcza sem jelenti okvetlenül azt, hogy lenne valami érték benne.

* * *

△ **Lloyd George selyemkalapja.** Az angol miniszterelnök puha, szürke selyemkalapja mint egy forradalmi szellemű ujitás szerepelt Párisban, az amerikai Independence Day ünnepén. Lloyd George a kemény és konzervatív kürtőkalap helyett ezt a puha, kis, kaczkias jószágot tette a fejére, népies érzéseinek és a francia köztársasági mob iránti rokonszenvének szimboluma gyanánt. Az angol államférfiu leereszkedett egy puhakalap erejéig, amikor az arisztokratikus czilindert a londoni skatulyában felejtette. A felséges párisi nép persze majd elájult a gyönyörűségtől. Kéjes meghatottságában nem is Lloyd Georgeot ünnepelte, hanem a kalapját, azt a bizonyos geszleri kalapot, mely az angol miniszter ravasz koponyáját betakarta. Mert hogy Geszler-kalap lesz ebből a kalapból, az bizonyos. Mikor? Akkor, amikor majd a párisi ünnepnek egyszer folytatása lesz — Calaisban. Csakhogy akkor már nem a Lloyd George póznára tűzött puhakalapját fogják majd köszönteni, hanem a kalaptalan fejét fogják beverni a brit Geszlernek az udvarias francziák.

— **Békák.** A pókot sokan szent bogárnak tartják és szent madarat látnak a fecskében is. A legenda szerint valami régi, történelmi épület égésekor hordták szájukban és csőrükben a vizet. A sorozat most egygyel szaporodott. Legalább Németország szemében. Az Ailette mocsaraiban a békák szereztek most hervadhatatlan érdemet a német hadsereg előtt. Mint hazafias békákhoz illik, olyan brekegést vittek véghez egy offenzíva megkezdésének előkészítésénél, hogy a németek minden mozdulata leplezett maradt az ellenséges fülek számára. Nem hallatszott az ágyuk vonszolásának zaja, a hidak kopácsolása, a municziós szekerek zörgése. A brekeke magába nyelt mindent. Hindenburg talán most már a békákat is harci eszközei közé iktatta. Így joggal várhatjuk, hogy az entente csakhamar ki fogja billenteni semlegességükből a golyákat s megüzenteti velük a németpárti brekegőknek a háborút.

* * *

— **Adók.** Nézzünk fel a csillagos égre, a végtelen semmibe, ahol a minden dolgok vége kezdődik, ahonnét ötven év alatt jut le hozzánk a sarkcsillag fénye. Eszünkbe fog jutni, hogy egy atom ezredrészénél is kevesebbek vagyunk, emberek, kik — ahelyett, hogy leborulnánk széttárt karokkal a Mindenség előtt, amiért nem zudit reánk egy szelid fényű csillagot, rémes tüzförgeteg, hogy minden lim-lomunkkal együtt örökre elmerüljünk a fekete Nincsbe — öljük egymást és törjük a fejünket: hogyan tehetnők az egymás életét minél súlyosabbá? Mert mi történt ismét: drágább lesz a posta, a vasut, a telefon; lesz pótdadóemelések az egész vonalon, felemelik a vagyondót, vizadót, tüzadót, azaz hogy a szén árát... csak futó betekintés az ujságba, de oldalakon át folytathatnók. Csupa apróság, egy parázsszal több ér bennünket e földi pokolban. De egy kis szépséghiba rejlik e nemes adó-kiszabásokban. Ezek az adók egyformán érik a Hady Manókat és Földnélküli Jáncsokat s a közeposztály nincstelenjeit, ami pedig azt jelenti, hogy a szegény embernek egy pohár viz többbe kerül, mint a gazdagnak. De mit tegyünk? A szent, világot megváltó progresszív adózás elérkeztéig nyugodjunk bele a megváltoztatlanba és forgassuk jámboran a Bibliát. Mert hogy is mondja e klasszikus Comédie Humaine: »mert akinek van, annak adatik és bővölködik; de akinek nincs, az is elvétetik tőle, amije van. (Máté 13. 12.)«

* * *

△ **A vörös gárda bére.** A vörös gárda: ez egy harczos testület. Forradalmi katonák a földfelosztás és szabadság jelszavával, akik tűzbe mennek a nagy, demokratikus eszméért. Eddig azt hittük legalább. A gárda! Milyen csodásan hangzó, remek és felséges szó, fogalom, költemény, zene, dobpergés, harangzugás, zászlók lobogása, lábak ritmikus dobogása, vihar, mennydörgés, megenyhülés. A napoleoni gárda, a forradalmi gárda, valami atavisztikus beidegződéssel vallottuk a szépségét és jelentőségét. A gárda nem is közönséges forradalmi testület vagy katonai szövetség, az egy ideál volt. A gárda: az gárda volt. De jött a vörös gárda, az oroszországi harczos testület és alapcsan kompromittálta fenkölt hitünket. A gárda itt egy vérengző indulatokkal telített ad hoc kereskedelmi szövetségnek, egy közkereseti rablóársaságnak, maffiaszerű, tulipiros szakszervezetnek bizonyult. Létének alapját a lelkesedés helyett az üzletre és a jövedelmezőségre fektette. A vörös gárda intencióihoz és szelleméhez hiven, vérben és vasban egyszerűen napszámra dolgozott. Most a gárda munkásai fizetésjavítást kérnek. Jó, borsos emelést. Meg kell nekik adni. De hogy béremelés dolgában a helyes mérték megállapítható legyen, talán jó volna, ha árszabály dolgában a hentesipartestület tarifáit vennék alapul a vörös, azaz hogy véres gárdista urak.

IRODALOM.

Abonyi Árpád. Délceg, férfias, magyarosan komoly és nyugodt alakja úgy tűnt el máról-holnapra előlünk, mintha huszonöt éve, amit a pesti redakciókban töltött, csak efemer értékű újságírói napszámában telt volna el s nem a legtisztább művészi akarás ideális becsvágyától fűtött írói munkásságban. Nincs napi- és hetilap, — *A Hét*-et sem véve ki — melynek ugynevezett kedvenc tárczaírója ne lett volna s aligha tévedünk, ha legalább félszázra tesszük önállóan megjelent köteteinek számát, mégis, most, hogy váratlanul és hirtelen kiesett a toll tiszta és munkás kezéből, alig jut neki több néhány közönyös, udvarias szónál, melynek veleje csak ennyi: élt 52 évet, írt 52 könyvet és meghalt. Első munkája a »Füst« volt — micsoda szörnyű intuíczió iratta ezt vele? — ime, a többi is, egész élete is ma — alig negyvennyolcz órával halála után — már csak füst, amely elillant: egy név s egy emlék. S az ilyen életet művészéletnek nevezik. Magyar művészéletnek és magyar dicsőségnek, egy gyilkos és kegyetlen korban, mely nem ér rá akár csak egy percze is megállani se az élők, se a halottak mellett.

Pásztor József: Rangosan. Egyszerű jelenetek, idilli esetek, zamatos, ő-vel tarkázott kiszólások, paraszti ravaszságok, csendes, alföldi történetek simulnak össze ebben a kötetben. Legtöbbször napsütésben, ákácvirágzásban, szőke buzaföldek között, nyugodt jólétben, zsiros elégedettségben mozognak a subás vagy ringó rokolyás szereplők s csak egy-két elbeszélésben vet komor árnyat a háború fekete szomorúsága. A legtöbb történetben szelid humor, jóvialis, nyájas kedély mosolyog, amely közös, csendes tónust, azonos, higgadt formát ad valamennyinek. *Pásztor József* egyetlen új színt se próbál belevégíteni a magyar paraszt portréjába, csupán a már ismereteket és elismerteket illeszti össze sima, kerek összhangba. Törekvésében izlés és művészi keresés nyilvánul, sőt itt-ott megérkezést, megtalálást, megállapodottságot látunk ebben a kötetben, mely tán a szerző legértékesebb kötete, mivel — úgy látszik — végleges programot jelent. Ma már a magyar paraszttal kevesen és keveset foglalkoznak s ezért külön örömmel kell fogadnunk azt az írást, amely romlatlanul, tiszta színekben tárja elénk a nyugodalmas, ólszagu tanyákat, a kurtaszavú, pipázgató embereket. *Pásztor József* szerény, kissé színtelen, de higgadt, komoly egyéniségével a zsánerfestés szolgálatába állott, a tiszavidéki paraszt írójává vált és remélhetőleg még számos alkotással fogja bővíteni ezt a mindjobban feledésbe sülyedő témakört. A csinos könyv *Tállos* kiadása; a címlapot *Undi Mariska* rajzolta.

HETI POSTA.

A házasság tragikuma. Nem, nem úgy van, ahogy Ön írja. Ellenkezőleg: a házasságban két szerencsétlenség érheti az embert. Az egyik: ha szereti a felesége, a másik: ha nem szereti. Nem érti? Nem baj. Azért mégis így igaz.

Anonymus. Ön »érzi magában«, hogy író? Hát ha téved? Sokan érezték már magukban, hogy »motoszkál« bennük valami s rendesen az derült ki, hogy ami motoszkált, az nem tehetség volt, hanem giliszta. Tán Ön is menne orvoshoz, hogy előbb az vizsgálja meg, mi majd csak azután. De az orvosnak nem muszáj éppen belgyógyásznak lennie, lehet elmeorvos is.

B. J. Artisztikus apróság, de nagyon is jelentéktelen.

Csányi-utca 3. »Amit szabad Jupiternek, azt szabad a költőnek?« Rosszul méltóztatik tudni ezt a latin közmondást. Az egészen másképp hangzik. És — Önnek nem szabad.

Egyedül. A hang őszintének látszik, de technikája még fejletlen. Formaművészet dolgában sokat kell még tanulnia, mielőtt a nyilvánosság elé lép.

Sz. M. Mondjunk véleményét: »kísérleteiről«? Hát imé: kísérletek. Meg nem ismétlődő kísérletek.

Flos Lacrimae. Nincsenek tehetség híján. Am nagyon egyenetlenek. Érdekes sorok mellett lapos közhelyek, finom, ritmikus strófák után darabos próza. Majd egyszer — talán.

T. O. A fenti üzenet Önnek is szól.

Uppony. Tudnánk rá egy jó rimet: zubbony. Ne »kényszerítsen« bennünket, hogy éppen mi adjuk fel Önre. Mire valók a mentők?

Nem közölhetők: Háborus kedv. Tankréd. Schonnaiak. Tiborcz utóda. Osztálygyűlölet. Álmodó hőse. Szerellem alkotmány. Tévedések vigjátéka. Sok az ábránd. Juliska káplár. Phoebus Apollo. Nemes urfiak. Tromf. Ki a bűnös? Átok.

Kiadótulajdonos és főszerkesztő: KISS JÓZSEF.

Felelős szerkesztő: RÓZSA MIKLÓS.

Pannonia-szálloda

Budapest, Rákóczi-ut 7. szám.

A Nemzeti Színház mellett.

Emésztést elősegítő
nyálkoldó
savközhajtó

MATTONI
GISSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALUÁS
SAVANYUVIZE.

Külföldi parfümök

Ajánlok **LEGFINOMABB PARFÜMÖKET** dekánként: Chevalier d'Orsay, Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 10. — K. Rózsa bonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademeum, Serenissima, Kairói mákvirág, Ibolya, Ideal, Khasana, Isola bella, Lorna, Buvaridia, Orgona, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea parfümöt 6. — K-ért dekánként utánvételt. — Gyártelep: **HYVÁRJON & COMP.** Egyedüli szétküldési hely **GROSS ANTAL** kivitelű háza Budapest, VIII., József-körút 23. szám.

FEST ■ ■ **VARGA** ■ ■ TISZTIT
BELVÁROSI KELMEFESTŐ ÉS VEGYTISZTÍTÓ

IV., KAMMERMAYER-U. 1. BOLT 25.

GYÁR: VIII., JÓZSEF-UTCZA 6. SZ.

Mintafestés.

Gyászfestés 10 óra alatt kész. Vidékről küldött megbízások gyorsan és pontosan intéztetnek el.

A legcélzzerűbb alkalmi ajándékkönyv

Kiss József
Háborus versei

■ Ár 3 korona ■

Kapható minden könyvkereskedésben és A Hét kiadóhivatalában Budapest, VIII., Népszínház-u. 22.

